

הישיבה העשרים-ושלוש של הכנסת הראשונה

י"ג ניסן תש"ט (12 אפריל 1949)

תל-אביב, בנין הכנסת, שעה 10.20

א. הודעת יו"ר ועדת-המאנדאטים (עירעור מר י. בלוי)

עמדים הכלולים בה, על יסוד טעמים ונימוקים פורמאליים, אם לא הומצאו בזמן הקבוע כל הפרטים הדרושים לפי החוק.

על יסוד החוק הזה, ועדת הבחירות המרכזית מצאה לנכון למחוק את שמו של האזרח יהודה בלוי ולהוציא אותו מהרשימה.

חברי הכנסת הנכבדים, ועדת-המאנדאטים שמעה בישיבתה מיום כ"ב באדר את חוות-דעתו של היועץ המשפטי של הממשלה, מר שפירא, ושל סגן היו"ר של ועדת הבחירות המרכזית, חבר הכנסת מר בריב"האי, כחומר חים לענין זה.

הוברר, כי המוסד היחיד, שיוכל לדון בענין זה הוא — ועדת-הבחירות, שדנה והחליטה למחוק את שמו של בלוי.

ועדת-המאנדאטים באה לידי מסקנה, שאין לקבל את העירעור משום שאדם שלא היה מועמד לבחירות, אינו יכול לבוא בעירעורים בענין כגון זה.

ומשום כך החליטה ועדת-המאנדאטים לדחות את עירעורו של האזרח יהודה בלוי ולהודיע על כך לבית הגבוה, לבסוף אני רואה לחובה לי להודיע, כי ענין זה אינו פוגע כחוט השערה בעצם הבחירות לאסיפה המכונה, שנערכו באמת על טהרת הקודש. לפיכך, המסקנות של ועדת-המנדטים בישיבתה בירושלים, שמצאו ביטוי בדיווחשבון מיום ט"ז בשבט, עומדות בתקפן ובמלואן, והבחירות יכולות לשמש מופת לארצות ועמים שונים, מלומדי נסיון פארלאמנטארי של שנים רבות.

היו"ר י. שפרינצק:

שמענו את הודעת יו"ר ועדת-המאנדאטים. הכנסת תקבל אותה לתשומת-לבה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה העשרים ושלוש של הכנסת הראשונה. תחילה הודעתי: ההפסקה לחג הפסח תחול מהיום עד כ"ו בניסן. הישיבה הבאה של הכנסת תתכנס, אפוא, ביום שני, בשבוע שאחרי החג. באחת מישיבותינו חידשנו את קיומה של ועדת המאנדאטים, כדי לבדוק עירעור בעניני הבחירות לכנסת, שכא מצד אחד האזרחים, אבקש את חבר הכנסת, הרב נורוק, להרצות לפנינו את מסקנות ועדת-המאנדאטים.

הרב מ. נורוק (יו"ר ועדת-המנדאטים):

בית גבוה! הכנסת הטילה בישיבתה ביום כ' באדר על ועדת-המאנדאטים — שגמרה את עבודתה בט"ז בשבט — להתכנס ולדון בעירעורו של האזרח יהודה בלוי על ועדת הבחירות המרכזית.

כיושב-ראש ועדת-המאנדאטים יש לי הכבוד למסור לכם דיווחשבון על דיוניה בענין זה.

האזרח יהודה בלוי פנה אל הכנסת בעירעור על ועדת-הבחירות המרכזית, על שמחקה את שמו והוציאה אותו מרשימת המועמדים של החזית הדתית המאוחדת, רשימה ב', לבחירות לאסיפה המכוננת.

מסיבה טכנית לא הגיע מכתב-העירעור לישיבת ועדת-המאנדאטים בירושלים.

ועדת-הבחירות המרכזית תמכה את יתדותיה בפרק הרביעי של פקודת-הבחירות לאסיפה המכוננת, סעיף 24. פרק זה המכונה "רשימות מועמדים" מתווה את הדרך להגשת רשימות מועמדים לוועדת-הבחירות המרכזית, וקובע את הפרטים שיש לכלול אותם בגוף הרשימות. לפי הסעיף הנזכר של הפקודות, מסרבת הוועדה המרכזית לאשר רשימת מועמדים, או אחד משמות המועמדים.

ב. חוק יום הקוממיות, תש"ט—1949 (סיום הדיון)

י. הררי (יו"ר ועדת-הכנסת):

בישיבת אמש של הכנסת הוטל על ועדת-הכנסת לקבוע, איזו ועדה תדון ותטפל בחוק יום-הקוממיות. ועדת-הכנסת התכנסה הבוקר, ובהתחשב בעיקר בעובדה, שיום הקוממיות צריך להיות יום ה' באייר והזמן קצר, וכן בנימוקים אחרים, — החליטה ועדת הכנסת שהיא עצמה תטפל בחוק יום-הקוממיות. (ש. ל ב י א: הכנסת עצמה?) ועדת-הכנסת. בהתאם להחלטתה נוגשה ועדת-הכנסת לטפל בהצעת הממשלה לחוק יום הקוממיות. הוועדה הכניסה שינויים קלים בנוסח החוק של הממשלה, ואני אקרא את נוסח החוק, כפי שנתקבל לפני כמה רגעים בוועדת-הכנסת:

1. הכנסת מכריזה בזה על ה' באייר כעל יום-העצמאות, שיוחג מדי שנה בשנה כחג המדינה.

היו"ר י. שפרינצק:

חבר הכנסת הלל קוק ביקש להוסיף לסדר-היום את הסעיף הבא: "הכנסת תמנה ותבחר ועדה מיוחדת (אד-הוק) בת 9 חברים, שתחקור את מצב הדיוור והשיכון, ועדה זו תפעל במשך ימי פגרת הפסח, ותגיש לכנסת, עם התכנסותה לאחר הפגרא, דו"ח על מה שגילתה וכן הצעות לממשלה לתיקון המצב החמור השורר כיום בשטח הדיוור והשיכון".

ההצעה הזאת עוברת לבירור מוקדם לוועדת-הכנסת.

אנו עוברים לסדר היום. נתחיל בסעיף "יום הקוממיות". אבקש את יו"ר ועדת-הכנסת מר הררי לפתוח בסעיף זה.

כעת הנמקה נוספת. אם אנחנו בודקים את כל צורות החגים בישראל החל מחג החירות — חג הפסח וגמור בשמיני עצרת, רואים אנו, שהחג יש בו שני דברים: יש בו הכרות חג ויחד עם זה שבת או ביטול מלאכה או שבתון. ישנם חגים, שיש בהם ביטול מלאכה גמור כמו יום הכיפורים, וישנם חגים שבהם יש ביטול מלאכות, פרט לצרכי נפש. מכל מקום, הדבר הזה אינו ענין של צורה, כי אם ענין של חוק קבוע האומר, שבחג שלוב גם השבתון או אי-עשיית מלאכה, ואין דבר זה נתון לשיקול דעת. מובן, שאחר-כך באו חכמינו והוסיפו נוי לקישוט: הדלקת נרות ועוד... אבל עצם הדבר הזה אינו נתון לשיקול דעת. אני אומר, אם אנחנו כיום מכריזים על יום העצמאות בישראל, לא תיתכן הכרזה כזאת ללא דבר יסודי כמו הכרות יום-שבתון עלידי הכנסת. דבר זה אינו נתון לשיקול דעת ואינו יכול להיות מותנה בהסכמתו או באי-הסכמתו של ראש-הממשלה.

י. קוסוי (מפא"י):

כנסת נכבדה, בדיון הקצר שהיה אתמול על יום הקוממיות, ניתן ביטוי לערכו ולתכנו של יום זה. בפעם הראשונה בתולדותינו זכינו, שיש ביכולתנו לקבוע חג, המסמל לנו ולדורות הבאים את תוכן המהפכה בחיינו. אין להעלות על הדעת, כי כשעה שאנו עושים קים במעשה בראשית של יציקת תוכן לחג חדש בתוכנו. — לא נטביע עליו את חותם הקביעות והנצחיות. אין להעלות על הדעת, שאפשר לחוג את היום הזה בלי ביטול מלאכה, בלי שבתון ובלי מנוחה. ואילו הצורות השונות לחגיגות היום ייקבעו במרוצת-הזמן עלידי העם. הסעיף אשר לפני אומר, שהכנסת מוסרת לראש הממשלה את הסמכות להכריז על היום הזה כיום שבתון. בדרך כלל איני מערער על סמכות זו, אך אנחנו, כמדומני, פוגעים מלכתחילה בערכו של החג, אם הכנסת אינה קובעת אותו כיום מנוחה וכיום שבתון לא רק השנה אלא לתמיד.

ישנן שאלות הקשורות בתכנו של החג, כלומר: אין לחוג אותו השנה ובשנים הקרובות. אך יסודו העיקרי של חג-העצמאות הוא בזה, שיהיה יום מנוחה, יום ביטול מלאכה, — יום שסביבו יתרכז כל העם היושב בציון.

משום כך סבורני, שהכנסת צריכה להכריז על יום זה כיום שבתון לתמיד, ואילו לראש-הממשלה צריכה להימסר הסמכות לקבוע את סדרי-החג ותכנו.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות הדיבור ליור הוועדה. (א) אל מליח: השם עדיין לא נתקבל, יש אומרים "יום קוממיות" ויש אומרים "יום עצמאות". אני רוצה לדבר לעצם הדבר. דבר זה ייקבע לדורות, אדוני היו"ר, לכן אפשר להקדיש לו עוד עשרה רגעים. (יש לנו פרוצדורה קבועה, היה ויכוח. (א) אל מליח: לא היה ויכוח. קראתי בעתון ויכוח מלא וגדוש, מוגזם בזמנו ובתכנו, לכן לא אתן את רשות הדיבור. (מ) ד. לוונשטיין: אני מבקש לא יוכרז אלא תיקון לחוק; אם חל יום העצמאות ה' באייר בשבת, יידחה יום העצמאות למחרת היום, יום ראשון ו' באייר. רשות הדיבור ליור הוועדה, מר י. הררי.

י. הררי (היו"ר ועדת-הכנסת):

בקשר להצעתו של חבר-הכנסת לביא, מצטער אני על אי-הבהנה שנוצרה כאן. חבר-הכנסת לביא דיבר אתמול

2. ראש-הממשלה מוסמך לפרסם הוראות בדבר ביטול עבודה, מלאכה ומסחר, הנפת דגלים, וקיום חגיגות-עם ביום-הקוממיות."

להצעה זו ישנן שתי הסתייגויות: הסתייגות אחת של חבר הכנסת לביא, אשר איננו חבר ועדת-הכנסת ולא היה נוכח בזמן הדיון, אולם על פי בקשתו החליטה ועדת-הכנסת לתת לו רשות הסתייגות כללית בקשר עם העברת החוק והצעת ועדת-הכנסת.

הסתייגות שניה ישנה לחבר הכנסת בן-עמי ולחבר הכנסת קוסוי בקשר להוספת המלים "יום שבתון". (היו"ר י. שפרינצק: בסעיף 1 נאמר "יום העצמאות" ובסעיף 2 — "יום הקוממיות". למה הכוונה?) ברור שהכוונה ליום העצמאות; גם בסעיף הראשון וגם בסעיף השני יוזכר "יום העצמאות" ולא "יום הקוממיות".

היו"ר י. שפרינצק:

באשר להסתייגויות, יש ברצוני להזכיר לחברי הכנסת המסתייגים, שניתנה להם רשות-דיבור ל-5 דקות.

ש. לביא (מפא"י):

כנסת נכבדה, קודם כל עלי להודיע, שבועדת-הכנסת לא הקריאו את הצעת ההחלטה שהייתה מקיפה יותר. את ההצעה הזאת הגשתי אתמול באופן חוקי, לפי הסדרים הנהוגים בבית, ואם לא הקריאו אותה, זאת אומרת: שלא דנו בהצעות שהוגשו אתמול בערב בעת הוויכוח. מה שהגישו ודנו אתמול, היה רק בדבר-הפרוטוקול, ואין זה בסדר.

ממה אני מסתייג? אני מסתייג משני דברים. קודם כל אני מתנגד, שהענין יימסר לידי הממשלה. לדעתי, שייך הענין הנוון לכנסת. הממשלה היא כוח מבצע, וחג אצל היהודים אינו צריך לכוז מבצע, הוא צריך לאוטוריטה של כנסת ישראל. זוהי אוטוריטה הרבה יותר גדולה והרבה יותר חזקה מאשר האוטוריטה של הממשלה. דבר זה מביע הרבה את התקדשותו של החג, ותכנו התרבותי.

הדבר השני הוא בקשר לנוסח "ביטול עבודה". ביטול עבודה לבד משאיר את השם בחולין שלו. החג הישראלי איננו רק ביטול עבודה, כי אם בעיקר התקדשות החג; הוא הרבה יותר רוחני מאשר ביטול עבודה. חגי ישראל הנם ימי שבתון. יום שבתון הוא התקדשות החג תוך כניסה לאוירה חגיגית יותר ויתר-שמחה.

עליכן אני עומד על הצעתי, שהגשתה אתמול: במ' קום ביטול מלאכה תהיה הכרזת שבתון. החג יוכרז לכל בית ישראל ולכל מושבותיו. החג יהיה יורד אינו רק חג של ציבור, אלא חג בשביל כל יחיד בכל מקום שהוא.

מ. בן-עמי (הספרדים):

ההסתייגות שלי היא, ביסודה, בדבר עקרוני: או שהכרזת השבתון או יום ביטול העבודה הם מסמכות ראש-הממשלה ותלויים רק בשיקול דעתו, או שהדבר צריך להיקבע כחוק עלידי הכנסת, כחוק מחייב שאינו נתון לשיקול דעתו של ראש-הממשלה או הממשלה.

הנוסחה שלי לסעיף 2 היא: "הכנסת מכריזה על יום העצמאות כיום-שבתון וראש-הממשלה מוסמך לפרסם הוראות בדבר הנפת דגלים וכו'. בזה אני רוצה לומר, ששאלת הכרזת יום-השבתון הוא דבר של קבע, אשר נכלל בחוקה ואינו ניתן לשיקול דעת.

— חוק יום הקוממיות (הררי, שפרינצק, יוסף). חוק החיילים המשוחררים (שפרינצק, לוביאניקר) —

רוב הוועדה סבור, שאין כל ספק שבשנה הראשונה יוכרו יום העצמאות כיום שבתון, אבל היא לא מצאה צורך להכניס זאת בגוף החוק. הנני מציע לקבל, איפוא, את החוק כמו שהוא.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מבין, שהצעת מר לביא מכוונת לאלה אשר עליהם יוטל להוציא לפועל את החג, ולכן אני חושב, שאין צורך להצביעה.

אשר להסתייגות, שבמקום „ביטול מלאכה” יאמר „הכרות שבתון”, שמענו את תשובת ראש הממשלה.

אני חושב שהערתו של מר לוונשטין מוכנת מאליה: אם יום העצמאות חל בשבת דוחים אותו ליום ראשון. אך אינני רוצה להכניס תיקון כזה, כי העירו לי שעלפי יסודות הלוח העברי אין ה' באייר יכול לחול בשבת. (נ. פ. ר. י. מ. ל. י. : יום העצמאות אף פעם לא יחול בשבת, כפי שכבר אמרתי. הוא חל בפעם הראשונה ביום הששי ועל-כן אין הוא יכול לחול ביום השבת.)

שר האספקה והקיצוב ד. יוסף:

ברצוני להציע הצעה לסדר. הצעתי היא, שנעבור לסדרהיום על הצעת מר לוונשטין. דיה לצרה בשעתה. אם תגיע שנה אשר בה יחול החג בשבת, הרי נדון אז ונחליט. מדוע להיכנס כעת לוויכוח ולהצביע על דבר שאינו אקטואלי היום?

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את הצעת שר האספקה והקיצוב ד. יוסף.

הצבעה

ההצעה נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את התיקון, שהכנסת תכריז על שבתון.

הצבעה

התיקון נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את הצעת ועדת הכנסת, פסקה אחרונה: „ראש הממשלה מוסמך להורות הוראות בדבר הנפת דגלים וקיום חגיגות עם ביום העצמאות.”

הצבעה

ההצעה נתקבלה.

במליאת הכנסת והציע הצעה שהוכנסה לגוף הפרוטוקול. זוהי ההצעה שקראתיה לפני ועדת הכנסת. אנחנו דנו בה, הבאנו אותה בחשבון ודחינו אותה. חבר הכנסת לביא הופיע בסוף ישיבת ועדת הכנסת ואמר שהיתה לו גם הצעה אחרת בכתב, — לא אותה הצעה שהוכנסה בגוף הפרוטוקול. אך הצעה כזו לא נמסרה לי והיא אינה גם בידיו של חבר הכנסת לביא. לצערי, טבעי הא הדבר שכני סיבות אלה לא דנו בה, וגם עכשיו איני יודע בדיוק מה כלול בהצעתו של חבר הכנסת לביא, שאינה לא בידיו ולא בידיו ועדת הכנסת.

אשר לתכנה של הצעת חבר הכנסת לביא כפי שהבנתי, — אין הוא מדבר בעצם על נוסח החוק, כי אם יותר על תכנו המהותי של החג וצורתו. אילו באנו לדון בענין זה, הרי נדמה לי, שבדברנו על חג המשמש ביטוי להגשמת כיסופים של דורות, חג הצריך לשמש יום החייח דות וזכרון לנעדרים שאיפשרו לנו לחוג את החג הזה, חג הצריך לשמש יום נחמה להורים שכולים, לבנים ולבנות יתומים, חג הצריך להדריך את הנוער והדורות הבאים שיהיו נאמנים לרעיון המדינה לאפחות מאותו דור, שנתן את נפשו להגשמת העצמאות, — חג זה צריך להיות יום של חשבון נפש, של ליכוד ואחדות העם.

אולם הוועדה לא דנה בכל הדברים האלה. הוועדה החליטה כי התייפות שבדבר, היא לקבוע את מועד החג, את תאריכו ואת המסגרת החוקית.

נשמעה בוועדה גם הצעה בקשר להכרות החג ולתכנו, ושיתיעצו בענין זה עם כבוד הרבנים הראשיים. כן נשמעה הצעה שוועדה מיוחדת תקבע את תוכן החג. אולם בסופו של דבר החליטה ועדת הכנסת, — גם משום שהזמן עד מועד החג הוא קצר — למסור את כל הדברים האלה לממשלה עצמה, שתהיה אחראית להגשמת החג ולצורתו במדינה, מתוך התייעצות עם כל אותם אישים וגופים, שיש להתיעץ עמהם.

ואשר לתוספת „יום השבתון”. הרוב בוועדה סבור, שאם ניתנה לראש הממשלה אפשרות וסמכות לפרסם הוראות על ביטול עבודה, מלאכה ומסחר, הרי הן סמכות יות מספיקות ומלאות כדי לקבוע את הדבר שהמסתייגים קוראים לו „יום שבתון”.

יום שבתון, כפי שהיה נהוג בשנים האחרונות, היה מכוון לסגירת כל העסקים, כל החנויות, ושבתית המלאכה והעבודה. ייתכן שצורת החג, — כשתיקבע באופן סופי, — לא תתבטא בהשבתה לחלוטין של כל מקום פתוח. משאירים את האפשרות לראש הממשלה להסדיר בצורה הטובה ביותר את הענין, ואין ההגדרה של החוק שוללת או מונעת אפשרות של הכרות שבתון, אלא משאירה זאת לשקול-דעתה של הממשלה, שתתן את דעתה על צורת החג בהודעת ראש הממשלה.

ג. חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה), תש"ט—1949*)

פ. לוביאניקר (יו"ר ועדת העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת! תוך כדי הסברת החוק המוצע, ציין שר-הבטחון, שחוק זה הוא רק ראשון לחוקים, שמתפקידם יהא להסדיר את הבעיה. ואם כי החוק הוא חלקי, הריהו מקיף שטח רחב למדי של הבעיה. חוק מסדיר ומקיף את ענין החזרתם של החיילים למקום עבודתם הקודם, מוסר סמכות רחבה לשר-הבטחון

היו"ר י. שפרינצק:

צריכים היינו לעבור למסקנות הוועדה בענין חוק עובדי ממשלת א"י, אבל אני, רואה שהוועדה אינה מוכנה עדיין, אבקש את יו"ר ועדת העבודה לעלות ולהרצות בענין חוק החיילים המשוחררים. בשעה שהוועדה המטפלת בענין עובדי הממשלה תהיה מוכנה להביא את השאלה לפני הכנסת, נפסיק בסעיף הזה ונשמע אותה.

האפשרי ובדחפיות את הצעותיה לפתרון שאלות כאובות אלה.

כפי שהנכם למדים משתי החבורות המונחות לפניכם, הרי למרות המאמצים הגדולים — ואומר אני זאת ברצינות — שנעשו ע"י חברי הוועדה, לצמצם ככל האפשר, את שטח ההסתייגות, המספר של ההסתייגויות, המרביות לפניכם, מגיע בכל זאת ל-43. אמנם, משום הזמן הרב הדרוש להסברת ההסתייגויות ויתרה סיעת מפ"ם על זכותה לנמק חמש מההסתייגויות, וזו תסתפק רק בהקראת הצעותיה ובהעמדתן להצבעה. אם אפשר שגם מסתייגים אחרים ילכו בדרך, בה נקטו הפעם החברים ממפ"ם — יקל הדבר על גמר הדיון בחוק, סבורני, שכן לנו צריכים להיות מעונינים לגמור את הדיון בחוק כולו עוד היום ולהביא שי זה לחיילי ישראל לקראת חג הפסח.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את ההצעה.

הצבעה

הצעת היו"ר ועדת העבודה מר לוביאניקר, להסתפק בקריאת ההסתייגויות — לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

יו"ר הוועדה מסכים, שנצביע קודם את סעיף 44 בסעיף זה ישנה הסתייגות של חבר הכנסת רובין, הוסכם שכל מסתייג ידבר רק 3 רגעים.

ח. רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה, בהצעת הרוב נאמר, שעל ביצוע חוק זה ממונה שר הבטחון. הצעתנו לגבי חלק ראשון של סעיף 44 היא, ששר העבודה ימונה על ביצוע חוק זה העוסק בהבטחת זכויות העבודה בשאלת החזרת החייל המשוחרר לעבודה. ברגע שחייל יוצא משירות, הרי הוא משתחרר מהמסגרת הצבאית ועובר לחיים האזרחיים, ושוב אין לצבא שליטה עליו. מן הדין הוא, איפוא, שנהג כבכל יתר הארצות, שמשרד העבודה הוא שיעסוק בהבטחת זכויות העבודה של החייל המשוחרר. אנו רואים סכנה במגמתו של משרד הבטחון להעמיס על עצמו תפקידים לא לו. יתירה מזו: אנו רואים סכנה מיוחדת בהלכה החדשה, כי משרד הבטחון יהא רשאי להתערב בעניני עבודה — ענינים שכלל אינם קשורים בבעיות צבאיות ובשאלות בטחון. נוכחנו לדעת, כי מגמה זו ל"התפשטות" מצד משרד הבטחון ישוה גם לגבי ענפי פעולה אחרים. אין דבר מסוכן יותר לגבי האופי האזרחי של הנהלת המניגון והשירותים הממשלתיים שלנו, מאשר רצונו של משרד הבטחון, לפתור ע"י צווים ופקודות את כל הבעיות ולהיכנס לתוך ענינים לא-לא. משרד הבטחון ייטיב לעשות, אם קודם כל ישפר אותם שירותים, הנמצאים, בלי כל ספק, בתחום סמכותו וטיפולו. מבין הוא מצד הדברים בקשר לפעולות השחרור, המכריחים את החייל המשתחרר להתרוצץ שעות רבות ממקום למקום וממשרד אחד למשנהו, כדי להבטיח לעצמו את התשלומים וההענקות, המגיעים לו. בזיון והפסד זמן רב נגרמים לחייל המשוחרר על-ידי הסיפורים הלקויים במשרד הבטחון. יוצא, איפוא, משרד הבטחון את עודף מרצו לאותם הענינים, שהוא חייב לסדרם ובהם הוא כל כך מפגז בביצועם. לא יזיק זה לענין הנידון ולא למשרד הבטחון, אם הבטחת זכויות העבודה של החיילים המשוחררים יישארו בידי משרד העבודה. כל זמן שחברנו מ. שטוב מצד בראש משרד העבודה, יכולנו לתאר שהיתה מגמה, לאו דוקא מתוך שיקולים אובייקטיביים, להעביר את הענינים האלה למשרד הבט-

להתקין כל תקנה נחוצה, כמובן במסגרת החוק הנה, כדי להסדיר את שאלת הנכים.

החוק הזה מוסר סמכות רחבה לשר הבטחון להתקין תקנות להסדרת זכות העבודה לחיילים שלא עבדו לפני התגייסותם. הוא מסדיר את ענין זכויות העדיפות בעבודה למשפחות הנכים; הוא גם מבטיח את זכויותיהם הסוציאליות (ותק, קופת תגמולין וכדומה) של העובדים שגויסו, כדי שלא ייפגעו על-ידי עובדת גיוסם.

הוועדה הכניסה לתוך הצעת החוק כמה וכמה תיקונים, אך אלה לא חרגו מן המסגרת היסודית של החוק עצמו. המגמה היתה להבהיר קודם כל את הזכויות והחובות הנובעות מסעיפי החוק הנה, במידה שאפשר להבהיר דברים אלה על-ידי ניסוח מדויק, ככל האפשר, כדי לא להשאיר מקום לאי-בהירות.

דאגנו במיוחד להבטיח, כמיות האפשר, את יעילותו של החוק, את האפשרות הממשית של שימוש בזכויות והוצאה לפועל של ההתחייבויות הנובעות מן החוק הנה. על-ידי שורה של תיקונים דאגנו להקל על הפרוצדורה, על מנת להבטיח, ככל האפשר, את המהירות הדרושה בהגשת הענינים המובטחים על-ידי החוק.

הצעת חוק זו עוררה ענין רב גם בין חברי הכנסת, שלא היו חברים בוועדת העבודה, ובחוגים ציבוריים רבים. לא ייפלא, איפוא, שוועדת העבודה, שטיפלה בחוק זה, קיבלה כמה וכמה הצעות ותיקונים מחברי הכנסת, שלא היו בוועדה, וכן מאנשי ציבור שונים.

לפנינו הובאו כמה שאלות בעלות חשיבות רבה מאד, על-ידי חברת הכנסת רחל כגן הוצגה שאלת כאובה ורצינית — היא שאלת הנכים מימי מלחמת העולם השנייה. אין זה סוד, שעד היום לא נסתיימה פרשה זו בסידור מלא וקונסטרוקטיבי. אם כי עברו כמה שנים מאז נסתיימה מלחמת העולם השנייה, נשארו עד היום סוגים של נכים, שמספרם, אמנם, לא גדול, אבל בגלל הקושי המיוחד שבסיפורם, כל מספר הופך להיות שאלה כאובה — ונכים אלה טרם באו על סיפוקם. חברת הכנסת רחל כגן הציעה לנו להרחיב את הזכויות, הניתנות על-פי החוק הזה לנכי המלחמה הזאת, גם על נכי מלחמת העולם השנייה.

לפנינו הובאה על-ידי חוג אורחים שמחוץ לכנסת סוגיה אחרת והיא שאלת נפגעי המלחמה האזרחיים. בתנאי המלחמה המודרנית זוהי שאלה רצינית. באשר במלחמה המודרנית הקו המבדיל בין האזרח לבין החייל ניטשטש יותר, מכפי שהיה הדבר במלחמות קודמות. אין זה סוד, שישנן מאות משפחות הנכנסות למסגרת הקאטי-גוריה הזאת.

במיוחד הועלתה השאלה של ירושלים ושל נקודות הספר שסבלו במיוחד, והאוכלוסיה האזרחית בתוכה נתנה קרבות לא-מועטים בתקופת מלחמה זו. דעת חברים בוועדה היתה, אמנם, ששאלת ירושלים ונקודות הספר שלה יכולה למצוא את פתרונה החיובי גם במסגרת חוק זה, באשר היו פה תנאים מיוחדים ולמעשה היתה האוכלוסיה בתנאים של גיוס, ולצרכי חוק זה אפשר לראות באוכלוסיה סתת ירושלים אוכלוסיה של עיר, המגויסת כולה. אך לאחר שביירנו את כל השאלות הללו הגענו פה אחד למסקנה הבאה: סיכמנו, שיש להביא לפני הכנסת את חוות דעתנו. כי סוגיות אלה דורשות טיפול דחוף מצד הממשלה, אם זה בדרך של התקנת תקנות וחוקים ואם זה בדרך של פעולה אדמיניסטרטיבית ישירה ע"י המשרדים הנוגעים בדבר; וכן אמרנו להביע מעל במה זו את תביעתנו ואת בקשתנו מאת הממשלה, שתביא לפני הכנסת בהקדם

כבוד, גדולות ואחריות, ואם הכנסת לא תשים לב להם תיגיונות האחרות שישנן כאן, הרי החובות יהיו יותר גדולות. אני מתכוון לכל אותם המפעלים, מפעלי המסחר והתעשייה, שיהיו מעוניינים במידה ניכרת בביצוע החוק הזה. משום כך היתה לי הצעה בוועדת העבודה, שלפיה יש להפקיד את ביצוע הפקודה הזאת בידי שר-הבטחון ובידי שר-המסחר והתעשייה, ואם כי הוא אינו כרגע איש מפלגתנו, — הרי תהיה לו בכל זאת, כשר-המסחר והתעשייה גישה אובייקטיבית לאינטרסים של אותם החוגים המעוניינים בחוק.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:

רק מלים אחדות לשאלה אם הדאגה והאחריות לעבודה יהיו על שר-העבודה או על שר-הבטחון. אני רוצה להזכיר לכנסת, שהממשלה הזאת בנויה על עקרון של אחריות קולקטיבית ולא ישתנה שום דבר לגבי חבר הכנסת י. סרלין, אם איש מסייע או מסייע אחרת יהיה שר-המסחר והתעשייה. הממשלה קובעת את המדיניות של כל השרים ולא הסיעות שמתוכנן באשר.

לחבר הכנסת מרידור עלי להגיד, שלחונם הוא מכנים בוויכוח יחס אישי של שר-הבטחון לסייעתו. כנראה, שיש לו אמונה רבה ביציבות הממשלה הנוכחית. הדבר הזה מעודד מאד. אולם אני רוצה לומר לו, שבמידה שהחוק יקבע מה שיקבע, כל איש בממשלה הזאת — ואני מניח גם שכל איש בממשלה אחת — יקיים את החוק. כי היסוד הראשי של מדינת ישראל הוא, שלא כפופים לממשלה אלא לחוק. גם הממשלה כפופה לחוק. ואם הכנסת תקבע משטר, שהזכויות האלה מגיעות לא רק לחיילים אלא גם ליוצאי אירגון אחר, יחייב חוק הכנסת את הממשלה ודבר הכנסת יקום. אם החוק לא יעשה מה שרוצה אדון מרידור, לא תועיל שום סימפטיה או אנטטיפטיה אישית שיש לאיזה שר שהוא.

השאלה העיקרית היא זו: מה רצוי בשביל המטרה העיקרית של החוק הזה. המטרה העיקרית של החוק היא להחזיר את החיילים המשוחררים בדרך יעילה ומהירה יותר לעבודתם הקודמת מאשר מחוסרי-עבודה אחרים. זהו בעצם כל רעיונו של חוק זה. הוא מעניק לחייל המשוחרר זכויות לשוב לעבודה אשר אינן לעובד אחר. לאחר עיון רב בדבר, באתי לידי מסקנה, שמטרה זו תושג ביעילות יתרה, אם תיעשה ע"י שר-הבטחון.

אני רוצה להודיע שר-הבטחון אינו להוט אחרי פרנסות נוספות. ברצון רב יסיים שעבודות הנעשות על-ידו, ייעשו על-ידי אחר. אולם, בניגוד לאינטרס האישי של שר-הבטחון הגעתי לידי מסקנה, שלמען הבטיח יתר-יעילות בסידור החייל המשוחרר בעבודתו מוטב, שהדאגה והאחריות והסמכות בענין זה יהיו לשר-הבטחון ולא לשר-העבודה. למסקנה זו הגעתי מטעם פשוט: שר-העבודה — והוא הדין לכל שר אחר בממשלה בתקופה זו — יעמוד תמיד בפני הבעיה, איך להעסיק את המוני העולים שיעלו ויירבו, ואני מקווה שירבו, עוד לא הגענו למידה שאנחנו מצפים לה. הוא יעמוד בפני לחץ עצום, שמבחינה מוסרית אינו נופל אולי מהלחץ של החייל המשוחרר. ויש צורך שהאיש בממשלה אשר תהיה לו הסמכות לקיים את החוק הזה, יהיה האיש המטופל במיוחד בדאגה לחייל המשוחרר.

חן. אך עתה, כשגברת מאירסון עומדת בראש משרד העבודה, גם שיקול זה אינו במקום — הקו החד-מפלגתי מובטח ממילא. סבורני, ששר-הבטחון יכול לסמוך על כושר עבודתה של הגברת מאירסון בקשר לביצוע חוק זה ואינו חייב להעמیس על עצמו תפקידים השמורים לשר-העבודה.

אני עובר לסעיף 44 (ב). בהצעת הרוב נאמר, ששר-הבטחון רשאי בהסכמת שר-העבודה להתקין תקנות בכל ענין זכור. אנחנו מציעים, ששני השרים האלה יהיו מוסמכים להוציא תקנות רק אחרי אישורן על-ידי ועדת העבודה של הכנסת.

נוכחנו לדעת, כי ממשלה זו רודפת יותר מדי אחרי הרחבת סמכויותיה ו"חוקי יפוי-כוח". אין אנו רוצים לעכב כל פעולה של ביצוע בשאלת החיילים המשוחררים, אך אין להבטיח זכויות-עבודה וענייני-עבודה על-ידי צווים ותקנות מגבירה. בשיטת-לב לדחיפת הענין, אנו מציינים, שהתקנות יובאו לא לאישור מליאת הכנסת, אלא לאישורה של ועדת-העבודה בלבד. אך לא ייתכן למסור סמכויות ויפוי-כוח בלתי-מוגבלים בעקבות חוק זה. לפי הצעת הרוב, יהיה שר-הבטחון רשאי להתערב בכל ענין הנראה לו, בתנאי אחד, דהיינו: שהתערבותו זו תוכתר בשם "תקנות". אין דבר זה מתקבל על הדעת.

י. מרידור (תנועת החרות):

הסיעה שלנו הציעה להחליף את המלים "שר-הבטחון" במלים "שר העבודה". הנימוקים ברורים למדי. בפעם הקודמת, בדברי כנסת, אמרתי שעמדת שר-הבטחון כלפי סיעתנו ידועה. אולם, לדעתי, ישנם גם נימוקים אחרים. אחד מהם ששר-הבטחון עסוק יתר-על-המידה. הוא ממלא היום תפקיד של ראש-ממשלה, וסבורני, שתפקיד זה מטיל עליו חובות רבות ואף שלנו, ממלא שר-הבטחון את ה"כך, בהיעדרו של שר-החוק, ולדעתי גם תפקיד זה גוזל זמן ניכר. נוסף על כך הוא גם שר-הבטחון, וכשר-הבטחון הוא חייב לטפל בעניינים רציניים מאד, שבהם תלוי אולי כל גורלנו. ישנם דברים רבים שצריך לשפר אותם בשירות הבטחון שלנו וגם בצבא, ובהרבה שירותים אחרים. נוסף על כך, עד כמה שאני זוכר, אמר שר-הבטחון שלנו באחד הנאומים הטובים שלו, שלא רק סכנה חיצונית צפויה לנו, אלא שקיימת גם סכנת "פוטש" פנימי, גם דאגה זאת רובצת על כתפיו של שר-הבטחון שלנו, הואיל והצבא מכחיש שקיימת אפילו משטרה פוליטית, ואף שר-הבטחון עצמו מכחיש את הדבר. כן הגעתי למסקנה הגיונית, שגם המוסד הזה מונח על כתפיו של שר-הבטחון שלנו. אני סובר, שלשר-הבטחון ישנה עבודה רבה. אני מציע, אפוא, שהפעם כדאי לתת סמכות לשר-העבודה לטפל בעניני עבודה, ולשלול אותה משר-הבטחון.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

אדוני היו"ר, חברי כנסת נכבדים! אינני רוצה להכניס את ראשי בין שני הרים אלה. — בוויכוח, אם השר הממונה על ביצוע חוק זה צריך להיות שר-הבטחון או שר-העבודה, אם למתוכננים הקטרים היא להבטיח את זכויות החיילים המשוחררים, את זכויות העובדים בין החיילים המשוחררים, — חזקה עלי, שכל שר בממשלתנו יעשה היטב את המלאכה. לעומת זאת אני מודאג, שמא לא תינתן תשומת-לב מספיקה לאותם החוגים, לאותם אנשים, שעליהם מטיל החוק הזה הרבה מאד חובות

אין הוועדה רואה את שר-המסחר והתעשיה כנציגים של נותני העבודה, כשם שאין היא רואה גם את שר-העבודה כנציגים של הפועלים בממשלה. אין אנו מוכנים לקבל חלוקה כזאת של תפקידים בתוך הממשלה: ששר אחד יהיה נציגו של מעמד אחד ושר שני יהיה בה נציגו של מעמד שני. אם נחוצה נציגות של נותני העבודה במנגנון המספלי בענינים אלה — לא שר-המסחר והתעשיה הוא הכתובת הנכונה לתפ" קיד זה.

הוועדה אינה רואה ברכה בריבוי המשרדים, שיתערבו יום-יום בביצוע החוק הזה. ישנו משרד, ששיתופו בביצוע החוק הכרחי, אך כל תוספת של משרד על גבי משרד תהפוך את ביצוע החוק לענין, שיעצו — ומוכרח לפגוע — במהירות הביצוע. והיא המענינה אתנו בראש-ראשונה.

משום כך אין הוועדה מקבלת את הצעת חבר הכנסת רובין, הטוען כי כל תקנה משלימה, מפרשת או מבצעת, צריכה לעבור את הכנסת או את ועדת-העבודה.

בכלל, עומס העבודה המוטל על הכנסת הוא כבר כיום כה רב, שהוועדות אינן מספיקות למלא את תפקידן ולעבד את החוקים, שתורם הגיע להשל" מה. ישנה סכנה רצינית שנגיע לידי כך, שהכנסת — אם תרצה לספל לא רק בחוקים מסגריים, אלא בכל תקנה ותקנה, — תיפגש לגורם שאינו מקדם אלא מפריע לעבודת התחיקה והביצוע גם-יחד.

אך גם אילו קבלתי את ההנחה, שכל תקנה צריכה להיות מאושרת עלידי הכנסת, הייתי אומר: לגבי חוק זה אנו מעונינים במהירות הביצוע ולא בשלימות הפארא-מנטארית של אישור התקנות. נדאג קודם כל לכך שהחוק יבוצע; שהחיל המשוחרר יבוא על סיפוקו. אל נדאג לשלימות הפעולה הפאראמנטארית, שאיננה ניתנת להג" שמה גם לגבי חוקים אחרים.

לכן, אנו מציעים לכם לדחות את כל ההסתייגויות ולאשר את הצעת הוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את התיקון של חבר הכנסת רובין, שבמקום שר-הבטחון יהיה הממונה שר-העבודה. ה צ ב ע ה

בעד התיקון	— מיעות
נגד	— רוב

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את התיקון של חבר הכנסת סרלין שעל ביצוע החוק יהיו ממונים שר-הבטחון ושר המסחר והתעשיה.

בעד התיקון	— מיעות
נגד	— רוב

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את התיקון של חבר הכנסת רובין בסעיף 44(ב), האומר, ששר-העבודה רשאי בהסכמת שר-הבטחון ובאישור ועדת-העבודה להתקין תקנות בכל

ולא מפני שאני עכשיו שר-הבטחון אלא אני בטוח, שכך יעשה כל מי שיהיה במקומי שר-הבטחון. אני מק" וזה, שאם הנחת מרידור תתאמת וממשלה זו תהיה יציבה ותתקיים שלש-ארבע שנים, יהיה שר-הבטחון אחר. כי לאחר שיסודו עניני השלום עם הערבים ויאורגן הצבא מחדש ויהיה צורך בשר-הבטחון לא לעת מלחמה — יש ברעתי להשתחרר מהעול הזה של משרד-הבט" חון. אבל יהיה מי שיהיה שר-הבטחון — הוא ידאג באופן מיוחד לחייל, ותהיה לו סמכות מוסרית ולא רק פורמאלית גם כלפי החייל וגם כלפי נותן העבודה, להבטיח את הדבר הזה; החייל ירגיש את עצמו יותר בטוח. אם ידע שהאדרסה שלו היא משרד-הבטחון ולא משרד-העבודה המשותף לכל מבקשי-עבודה, גם כלפי המעסיקים, בין שזה מעסיק פרטי ובין שזה משרד ממשלתי, תהיה לשר-הבטחון סמכות מוסרית.

רק מתוך שיקולים אלה הגעתי למסקנה זו. לאחר שהחייל חזר לעבודה הוא נעשה פועל ודינו כדיון כל פועל, וכל עניני שייכים למשרד-העבודה. אבל בהחז" רתו לעבודה כוחו של שר-הבטחון יהיה יותר יפה מאשר כוחו של מישור אחר. לכן אני מציע לכנסת לקבל את הסעיף כמו שהוא.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות הדיבור לתשובה ליושב-ראש ועדת-העבודה.

פ. לוביאניקר (יו"ר ועדת-העבודה):

הצעת הוועדה היא לדחות את כל ההסתייגויות ולאשר את ההצעה כפי שהוחלט על ידה.

השאלה, איזה שר יטפל בשיקומם של החיילים המשוחררים — איננה שאלה תחוקתית פרינציפיונית. מה שלא יהיה הסיודור בשאלה זו, שני משרדים קשורים באופן חיוני בשאלה זאת והם: משרד-הבטחון ומשרד-העבודה.

אילו החלטנו, שמשרד העבודה הוא המספל בשאלה זאת, צריכים היינו הקבוע זכויות רבות למשרד-הבטחון, ומשרד העבודה חייב היה לעשות את עבודתו בהסכמת משרד-הבטחון ובהתייעצות מתמדת אתו. הוא הדין, אם לפי הצעה זו, משרד-הבט" חון הוא שיטפל בחוק זה. במקרה זה העבודה תיעשה בהתייעצות עם משרד-העבודה או בהסכמתו.

נשאלת רק שאלה אחת: למי משני המשרדים האלה למסור את הטיפול הישיר ועל מי להטיל את האחריות להגשמת מדיניותה של הכנסת בענין זה? יכול להיות שיקול-רעתי, שצריך להטיל את הדבר על משרד-העבודה, לעומת זה ישנו שיקול-רעתי והוא רציני מאד, שלפיו טובת הענין של החייל המשוחרר היא (ואני מבקש לזכור שזהו אמנם חוק: להחזרה לעבודה, אבל החזרה לעבודה של סוג מסויים של אנשים — של החיילים המשוחררים), שהאחריות לביצוע החוק הזה, האחריות הישירה מטעם הכנסת, תהא מוטלת על משרד-הבטחון. המשרד שגייס את האנשים, שלח אותם והוליכם מקרב לקרב, והוא חייב וצריך לראות עצמו אחראי בראש וראשונה לסידורם המלא בחיים האזר" חיים הנורמליים. במסגרת החוק הזה והחוקים אשר יבואו.

משום כך מציעה הוועדה לאשר את הנוסח שלה לסעיף זה.

פ. לוביאניקר (יו"ר ועדת העבודה):

כל מה ששרהבטחון יעשה — ייעשה לפי החלטת הכנסת ובהתאם לחוק. אם אנו נחליט, שמוסרים יפוי כוח לשרהבטחון לעשות דבר מסוים הרי עשיה זו פירושה: עשיה כחוק. אני מוכן להשתתף בוויכוח על אומן או איראמון לשרהבטחון, אך לא בשעה, בה אנו דנים בחוק זה. אני יכול להבין לרוח אותן מפלגות בכנסת, שאין מוכנות, מטעמים של איראמון בשרהבטחון או בשר אחר, לתת לו סמכות מסויימת. אבל הכנסת צריכה לדון על הענין מבחינת טובת הענין. המדובר הוא בתקנות הביצוע של החוק ואותו נימוק שהיה לפי נינו בהחלטותינו בענין סעיף 44 — תקפו חל גם על סעיף 1. אם צריך יהיה להביא לאישור הכנסת את כל תקנות הביצוע של חוק זה, הרי התוצאה תהיה האטה במהלך הביצוע ופגיעה בענינים של החיילים המשוחררים. לכן אנו מציעים, לדחות את התיקון ולאשר את הצעת הוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:

שמעתם את התיקון של חבר הכנסת לנקין: במקום המלים "שרהבטחון יכריז" לכתוב "שיקבע לפי החוק".

ה צ ב ע	בעד התיקון
— מיעוט	נגד
— רוב	

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את סעיף 1 ככתבו.

ה צ ב ע	בעד סעיף 1
— מיעוט	נגד
— רוב	

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף 2(א). רשות ההסתייגות לחבר הכנסת בגין.

מ. בגין (תנועת החרות):

בהעלותנו את הדרישה להבטיח שיוון בלתי מסוייג בזכויות השיקום ואפשרויות השיכון לכל לוחמי התקומה של עם ישראל, הריני רוצה להדגיש בראש וראשונה, שאין אנו באים לבקש ממי שהוא חסד כלשהו. בארץ הזאת התחוללה מהפכה, ולא מעל במה זו נתידין על חלקם של גורמים אלה ואחרים במהפכה. סוף סוף, לא אנו באים לשלול מאחרים את זכויותיהם, כי אם אחרים באים לשלול מאתנו את זכויותינו. אין אנו באים לבקש חסד. אנו באים למתוממים על העובדה, שבחורים — אשר שפכו את דמם, סיכנו את נפשם, הקריבו את חייהם, הלכו לבתי כלא ולמחנות ריכוז, הפכו נכים, התגייסו גיוס מלא למען הגנה המולדת והעם ושבגלל דברים אלה הפסידו את עבודתם — יש לשלול מהם זכותם האלמני טארית הפשוטה ביותר, והיא: לקבל מאת המדינה שיווי זכויות מלא בשיקומם מחדש.

לא הייתי רוצה, שמישהו ינסה להשתמש בחיכות זה כמלה חנינה. אנו לא ביקשנו ולא קיבלנו חנינה משום איש. אם בתוקף המהפכה שהתחוללה כאן בארץ יש מקום לחנינה כל שהיא, הרי יש מקום רק לחנינה הדדית.

ענין הנוגע לביצועו של חוק זה, הוראה זו אינה פוגעת בסמכויות הניתנות לשר עפ"י הסעיפים 31—33.

ה צ ב ע	בעד התיקון
— מיעוט	נגד
— רוב	

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את סעיף 44 ככתבו.

ה צ ב ע	בעד ההצעה
— מיעוט	נגד
— רוב	

סעיף 44 נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו חוזרים לסעיף 1. רשות ההסתייגות לחבר הכנסת לנקין.

א. לנקין (תנועת החרות):

כנסת נכבדה, אמנם, הכנסת טרם קיבלה את ההנהגה של הממונה על ביצוע חוק זה, אולם מכל מקום, אין אנו יכיר לים באורח אוטומאטי לקבל את הסעיף הראשון של החוקה המוצעת. בסעיף זה נאמר, ששרהבטחון רשאי להכריז — או יותר נכון להגביל — אילו סוגים של חיילים יכולים ליהנות מן החוק ואילו אינם יכולים. שרהבטחון, שיהיה ממונה על ביצוע זה, יהיה רשאי למנות את הפקידים לתפקיד זה, יהיה רשאי לפקח על ביצוע החוק עלידי המשרד שלו ויהיה רשאי לפקח על פעולת הוועדות וועדתהתעסוקה וכו'. מדוע ומאימתי ניתנה הסמכות לאיש אחד לקבוע דברים, שמבחינת קביעת חוק, הם סודיים בהחלט.

אם שרהבטחון, לפי שמוצע בחוק, רשאי לקבוע מהו השירות הצבאי, שיוכל ליהנות מן ההגדרה: "חייל משוחרר", הרי עלידי כך תינתן אפשרות לאיש אחד — ויהיה מי שיהיה, ובכל הכבוד לתפקידו — לקבוע את המושג הזה לפי הבנתו, בלי להתייעץ עם שום מוסד מחוקק ועם שום ועדה. לא ייתכן דבר כזה, ובשום מקום אחר אין קיים דבר מעין זה. ההצעה שלנו היא שבמ קום: "שר הבטחון יכריז", ייתכן "שיקבע לפי החוק", חוק, שלפיו ייקבע עלידי הכנסת, מה הם הסוגים של שירות צבאי.

ברצוני לציין עוד דבר אחד. אני מספק ביעילותו ובכשרו האדמיניסטרטיבי של משרד הבטחון בענינים אלה — בענינים אירגוניים. אילו שרהבטחון היה בא בשעה 3 בלילה לבית רומנו, היה נוכח לדעת, כיצד עומדים אנשים בחצות לילה תורים תורים, ובסופו של דבר מקבלים פתק לתור שני, כדי להגיע בעזרתו למשרד השיקום.

וזה הפעולה וזהו הטיפול של משרד הבטחון בחיילים המשוחררים, ובכל זאת הנכם רוצים להוסיף דאגות לשר הבטחון ולהוסיף דאגות למשרדו.

אני מציע לקבל את התיקון, שלפיו במקום המלים: "שר הבטחון יכריז" יכתב "שיקבע לפי החוק".

היו"ר י. שפרינצק:

רשות הדיבור ליו"ר הוועדה.

בפסקדינה של ההיסטוריה, שתיכתב לא בשעת ריתחת יצרים, ואף גינויים חריפים ביותר, ויהיו המגנים חשובים ככל שיהיו, עלולים אולי רק לצער אותם, אך לא לערער את אמונתם ובטחונם. המגנים היום ודאי שאינם חשובים יותר מאותם תנאים, אשר כינו את מצביא המרד הגדול בשנות השבעים לאחר התורכן בשם "ברכוניא", ואשר "העלו עשבים בלחיו" של רבי עקיבא, ממארגני המרד, ואף על פי כן לצידם מזהיר שמו של בריכוניא בזוהר הגבורה וזכרו עדיין פועל בקרב הנוער ומעורר למלחמת חירות. לוחמי המחתרת בתוכם, כי פעלם לא יהא גנוז מאות בשנים. מלחמתם תהיה בעתיד הקרוב ביותר. אות ומופת לנוער העברי כולו, בלי שהכנסת תיזכר לתת את הגושפנקא שלה.

קבלת הצעתו לא תתפרש כהכרה מדינית למחתרת. אולם אי-קבלתה תגלה פגם מוסרי חמור מצד הדוחים אותה. גם אלה, המשוכנעים בצדקת התנגדותם החמורה ביותר למחתרת, רשאים לכוון את חיציהם אך ורק נגד האנשים אשר עמדו בראש ארגוני המחתרת והיו אחראים לפעולותיהם. לא ראיתי צדק, אבל לפחות הגיון מסוים, באותו בדין בעכו, אשר קצב שנות מאסר לא מעטות לשני אנשים, שנאשמו בחילוי תפקידים אחראיים בתנועת לוחמי חירות ישראל, אך ודאי שאין צדק, והגיון אין וגם לא גישה מוסרית ברצון להפלות לרעה את הלוחמים מן השורה אשר באו למחתרת מתוך התנדבות, מתוך רצון לשרת את עםם, מתוך נכונות להקריב למען מולדתם את הקרוב הגדול ביותר, שיש בלכולו של אדם להקריב — את דמו ונפשו.

אין בודקים בהגשת עזרה לפצועים, אף אם הפצוע שייר למחנה האויב. זהו כלל ראשון בצבא של עם בן תרבות. ואילו הפליה בין לוחמים ללוחמים מבני עם אחד, הפליה מנימוקים פוליטיים — תטיל כתם מוסרי על המפלגים.

אני פונה אל כל צירי הבית להצביע בשאלה זו לא לפי שייכות סיעתית ולא לפי השקפות פוליטיות. לצירי מפלגת הפועלים המאוחדת ולקומוניסטים אני רוצה להזכיר, כי מלחמת המחתרת היתה אנטי-אמפריאליסטית באפיה ובתכונה, גם מצד אלה שהיססו להגדיר את המהות זו. יצביע כל חבר הכנסת לפי צו מצפוניו.

אני מצטער, שראש-הממשלה איננו עתה באולם; רציתי לפנות אליו שיחזור בו מהתנגדותו הנמרצת לחי"ק, למען לא תתקיים ההצבעה תחת לחץ של אמון או אי-אמון לממשלה. למען יוכל כל חבר בכנסת — איש מפלגת פועלי א"י כחבר החזית הדתית — להצביע באופן חפשי, לפי הערכה מוסרית ומצפונית.

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת) :

אין בדעתנו, אגב דאגה לשלוםם וסידורם של החיילים המשוחררים, להיכנס לפתרון בעיות היסטוריות, ולא להציג דיק בזה פעולות טרוריסטיות ופרישה.

יש בדעתנו לדאוג דאגה מלאה ושלומה לשלום הלוחמים, משפחותיהם והנכים הזקוקים לכך, בלי להיכנס לפריטים, באיזה אירגון לחמו למען שיתחרר המולדת. לכן הצענו בוועדת העבודה למסור את העניין הזה ואת הפתרון לבעיות מסוימות לשר-הבטחון, ולחייב אותו במסגרת החוק הזה, להכיר במקרים מסוימים כשירות צבאי מלא. נדמה לנו, שאם נקבל את התיקון הזה יידע שר-הבטחון לבטא את רצון הבית ולא להפלות בין דם לדם.

ברצוני להזכיר, כי היו הרבה פעולות, שבתן המח-

וייתכן, שראש-הממשלה (אשר היעדרו מן האולם הזה הפך להיות מסורת בשעה שאני נואם ויש להצטער על כך) — דעתו היא, שאנשים, אשר היכו במשעבד הבריטי, ישבו בבתי כלא ומחנות ריכוז — זקוקים לחנינה. זכותנו היא לחשוב, שאנשים אשר עזרו ללוחמים להיכנס למחנות ריכוז וזקוקים, לפחות באותה המידה, אף הם לחנינה.

ראש-הממשלה ושר-הבטחון מציע, ששירות הצבא ייקרא שירות החל מיום 30 בנובמבר, 1947. אך באותו יום עדיין לא היה צבא לעם ישראל, כי אם היו לו כמה ארגוני לוחמים: ההגנה, הארגון הצבאי הלאומי ולוחמי חירות ישראל. באותו יום התגייסו כל בני האומה, שנשאו נשק להגן על העם והמולדת, כולם ללא יוצא מהכלל. כולם שפכו את דמם והקריבו את נפשם ואין להפלות בין דם לדם. על כן צריכה להיות קיימת הנחה חוקית של שירות צבאי רטרואקטיבי, החייבת לחול על כל לוחמי האומה, ללא יוצא מהכלל.

ראש-הממשלה אמר בהזדמנות אחרת ובמקום אחר, שאחת הסיבות המכריעות לחיסולו של השלטון הבריטי והקמת מדינת ישראל היא, שבריטניה לא יכלה לשאת בהוצאות המיוחדות של קיום צבא כיבוש גדול בארץ ישראל. ברצוני לשאול כאן בפני עם ועדה, מי ומי היו הגורמים לכך שהיה צבא כיבוש בארץ ישראל ושביריטניה לא יכלה לשאת בהוצאותיה. צריך להיות נאמן לעובדות היסטוריות עד סופן. הריני דורש מאת הכנסת, אם חברי הכנסת עומדים להגיש שי של שיקום לכל לוחמי האומה, לא להפלות בין אלה לאלה, להכיר שאותה הנחה חוקית חלה על כל לוחמי האומה, ללא צל של הפליה. משום כך אני מעמיד להצבעה לפני הכנסת את הצעת התיקון שלנו, שלפיו יש להוסיף לאחר המלים: "שהיה בשירות צבאי" את המלים "באחד הארגונים הלוחמים כגון: ההגנה, הארגון הצבאי הלאומי ולוחמי חירות ישראל".

נ. פרידמן-יילין (רשימת הלוחמים) :

כנסת נכבדה, על אף חילופי-הדברים הקשים בכנסת בעת הדיון הכללי על החוק בקריאתו הראשונה, ועל אף הלכתו הפסוקה של ראש-הממשלה באותו מעמד, נטלתי רשות מוועדת-העבודה להביא לפני הכנסת הצעת תיקון להצעת החוק.

אני מציע, כי בסעיף 2א) ייאמר: "שירות מלא בשורות ההגנה, הארגון הצבאי הלאומי או לוחמי חרות ישראל".

בהצעתו זו אינני מתכוון להגניב הכרה למפרע בפעולות המחתרת מצד מפלגות הרוב בכנסת, כפי שירא חברי-הכנסת דיין. בעיה זו איננה עומדת כאן להכרעה. אני אהיה האחרון להביא דבר זה להכרעת הבית הזה. כי יודעני שהמחתרת הלוחמת ופעולתה, היתה תופעה, שהסכי עירה את הציבור העברי, כאשר לא הסכינה שום תופעה אחרת בדורות אחרונים. אין לדרוש מאנשים, שהשקיעו את יצריהם בפולמוס-המחתרת — לחיוב או לשלילה — שישנו את עמדתם החל מהיום. מהתנגדים התריפים למח"ת לא ישנו את דעתם, אם הם משוכנעים עדיין, על אף מאורעות שאירעו בשנתיים האחרונות, שהצדק היה עמיהם ועוד יותר יעמדו בעקשנותם. אם מתחת לסף-ההכרה נתערער בטחונם בצדקת עמדתם בעבר. אני משער, שלא מעטים הם אלה.

לוחמי-המחתרת אינם חובעים מאחרים הצדקה פורמאלית למלחמתם. דיה להם אמונתם. הם שקטים ובטוחים

בטוחני שכשם שלא הבינו את המעשים שהביאו אותם לידי הפליה זו, כך לא תתקבל על דעתם עצם ההפליה, ותתחיל להתרכז בקרבם אכזבה מרה עם מנה גרושה של חרון וכעס, אשר תחפור תהום עזתית מחור דשת. כל הסיסמות של מיווג עדות ושיוון בין יוצאי הגלויות השונות, שהתחילו משתרשות במדינה, יתנדפו כהרף-עין ויהיו כלא היו.

יתר על כן, אין אני פטור מלהביע דעתי, כי גם מבחינה ישראלית כללית על הממשלה לא לזכור עוונות ראשונים, אם ישנם; וכבר אמרו חז"ל, שיסוד מוסד בישראל הוא: „דעלך סני, לחברך לא תעביד“. אל לנו להטיף טיפה מרה בכוס שמחת שיחורנו וגאולתנו. בגישתי זו קולי אולי הוא מן הקולות הבודדים, שעל פי רוב אינם נשמעים בתשומת-לב בתוך המולת רועשים ומתנצחים. אבל את חובתי אני ממלא, והנני קורא לחברי הממשלה ובפרט לשר-הבטחון, ולחברי הכנסת המכור בדם — לסגור כל פתח, אשר דרכו יכולה להיכנס הפליה בטיפול וסעד באיש-מלחמה, ביתום ואלמנה, ולהבטיח לנו כיס, אשר סבלו בזמן שיחורר המדינה, והיו שייכים לאיזו קבוצה לוחמת אשר תהיה, שיקבלו את טיפול המדינה בלי להתחשב בעמדתם בימים ההם. עמדתנו היום היא הקובעת והעומדת של כולנו כיום היא: אחים נאמרים ושותפים שווים לסבל, לדאגה ולשמחה. את זעקת אחי יהודי-תימן ביטאתי כאן. גדרו נא פרצות ושקלו היטב בבציה מסובכת זו, אשר פסקנות וזעפת בה תצמיח פרי באושים.

פ. לוביאניקר (יו"ר ועדת-העבודה):

שמענו דוגמאות אחדות של צניעות. חבר הכנסת פרידמן-ליין — שהוא סומך בכל על ההיסטוריה — לא היתה לו סבלנות כנראה לחכות לפסקדינה, והוא ביתניים שירטט קו ישר מעצמו לבר-כוכבא, לרבי עקיבא. חבר הכנסת בגין, שגם הוא כנראה בטוח מאד בהיסטוריה ובפסקדינה, גם לו אין סבלנות לחכות לפסקדינה; הוא ביתניים קובע, בהתפארות צנועה החוזרת כמעט יום-יום בדיוני הכנסת הזאת, שהוא גירש את הבריטים מן הארץ ומלחמתו הביאה להקמת המדינה.

אני יודע מי יכתוב את ההיסטוריה, ואני יודע מה יכתבו הכותבים בהיסטוריה. אודה על האמת, אני יודע ואני מתעניין בכותבי ההיסטוריה, כי אנחנו בארץ הזאת חיים במציאות מיוחדת. זה דורות אנחנו יוצרים את ההיסטוריה הישראלית, והיצירה הזאת מדן ועד באר-שבע על כל הפרקים שלה בדם ובזיעה נכתבת, נכתבת ותיכתב והיא תקבע את האמת ואת הזכויות.

השאלה שבה אנחנו דנים אינה שאלה סנטימנטאלית, ואני מבקש את החברים לא להסתתר בהכרעים בענין זה מאחורי נימוקים של סנטימנט שטחי. זאת היא שאלה ממלכתית ממדרגה ראשונה, ורק כשאלה ממלכתית יסודית אפשר להכריע בה. אין פה שאלה של הפליה. אימתן זכותית למישהו אין בל משום הפליה; החוק הזה כולו מטפל בזכויות יתר שאינן לכל אורח בישראל. הם ניתנים רק לסוג מסויים של אזרחים, ואם החוק אינו מקנה זכויות יתר אלה לקבוצה מסוימת של אזרחים, אין לראות בזה ענין של הפליה. (א) בן-אליעזר: דבר על החקופה לפני הקמת הצבא. השאלה היא במהותה ממי לכתית ולא יועיל הדבר לחבר הכנסת פרידמן-ליין להודיע כאן, שההכרעה בענין המוצע על-ידו או על-ידי מר בגין היא רק שאלה של דאגה למשפחות. לא, רבותי! לפנינו אינה עומדת השאלה של דאגה למשפחות. אני מרשה

תרת, לא המחותר של „ההגנה“, היתה שותפה „להגנה“, עוד בטרם קם צבא ההגנה לישראל. אני יכול להביא לפי ניכס את ענין יפו, את ענין הגנת ירושלים, את פרשת רמת-רחל. כתושב ירושלמי יודע אני, שהיו הרבה פעולות לא טובות, ובתוכם למשל, הפעולה ליד בית הספר לשוט-רים. אבל היו גם הרבה פעולות חשובות, שנעשו בתיאום עם „ההגנה“.

ברצוני להדגיש שגם בוועד הלאומי לא הפלינו בין אסיר לאסיר. היתה לי גם הזכות לעמוד בראש המחלקה לאסיר ולעציר של הוועד הלאומי. במחלקה, שנוסדה על-ידי חבר הכנסת גרובובקי ועל-ידי מרכזי שטרן, שלצערי אינו יושב על הספלים האלה, לא הפלינו בין אסיר לאסיר. כן ברצוני להזכיר את מר אבן-זוהר שעמד בראש האגודה „לאסירינו“. גם שם לא הפלינו בין אסיר לאסיר. הגשנו לכולם אותה העזרה, שיכול הוועד הלאומי להגיש.

אני שוב אומר, שאין אנחנו רוצים לפתור את הבעיה פתרון היסטורי, אלא פתרון מעשי.

אני מציע למסור לשר-הבטחון את האפשרות לבדוק את המקרים ולהכריע כשירות צבאי לכשימצא את הדבר כנחוץ.

„החזית הדתית המאוחדת“ רואה בדבר גם בעיה דתית-מוסרית. איננו יכולים להסכים לכך, כי לוחמים שמסרו נפשם על שיחורר המולדת, לא חיתתן להם אפשרות ליהנות מעזרת המולדת, כשהיא משוחררת.

ז. גלוסקא (התימנים):

בוועדת-העבודה, שאני חבר לה, הודעתי על הסתייגות. בדרך כלל הבעתי כבר את אמוני בממ"שלה, וסומך אני עליה, שבהצעת החוקים תביא בחשבון לא רק גורמים ציבוריים בולטים במדינה, אלא גם חלקים ציבוריים קטנים יותר, שאינם נופלים בזכותם, הואיל וקו הממשלה הוא לא להפלות בין אזרח לאזרח. במקרה דנן מבין אני, כי עתידה להיות הפליה בולטת. האלמנה והיתום מבני עדת יהודי-תימן יהיו מלאי מרירות וכעס. לא יוכלו להבין את הרקע הפוליטי, שהוא הגורם היסודי להפליה בטיפול וסעד.

ידעיות על תסיסה בין אנשים מהסוג הנ"ל החלו להגיע אלי, וייתכן שזעקה גדולה תקיף משפחות גדולות, שהיו מחוסרות אמצעים וסובלות בלא-רחמי. התאחדות התימנים, המסגרת המאוחדת את כל יהודי תימן, עבדה יד ביד, בנאמנות ובמסירות למוסדות הישוב, ומעולם לא חרגה מן המסגרת ולא הודתה עם שום אירגון, לא קטן ולא גדול, אשר פעל על דעת עצמו בלי הסכמת המוסדות הישוביים המוסמכים, שהיו בישראל מאז ועד היום, משום כך נתבעתי על-ידי שולחי להגן על המשפחות מבני עדת יהודי-תימן, על-דלות לסבול קשה מהפלייתן לרעה. מש-פחות אלה כוללות נכ"מלחמה, אלמנות ויתומים, אשר ברובם המכריע לא היה להם מושג על הפולמוס העיקרי הנטוש בין האירגונים ובין הצמרת הישובית.

לא הבחינו בין האידיאולוגיות והגישות השונות לפי תרון בעיית הקמת המדינה ושיחורר העם מהמשעבד. הם ידעו דבר אחד, והוא שמגיע מהם להקריב חלב ודם בעד הארץ ושיחוררה, ואת זה הם נתנו בלי היסוס ובלי פיקפוק.

זאת אני אומר ביחס לאותם מיהודי תימן, אשר השתייכו לקבוצות לוחמות שונות, ואשר אני רואה אותם כאנשים, אשר יסבלו ושאינן כל הצדקה להלקותם בשביל מעשים, שאינם אחראים להם כלל ועיקר.

הלוחמים, כגון: הגנה, הארגון הצבאי
הלאומי ולוחמי חירות ישראל" — מיעוט
נגד — רוב
התיקון לא נתקבל.

בעד התיקון של חברי הכנסת א.
גולדרט וז. ורהפטיג: "הרשות בידי
שר-הבטחון לחרוג ממסגרת זו במק'
רים מסוימים, אם הוא ימצא מקרים
אלה כשירות צבאי." — מיעוט
נגד — רוב
התיקון לא נתקבל

בעד סעיף 2(א) ככתבו — רוב
נגד — מיעוט
הסעיף 2(א) נתקבל.

סעיפים 2(ב), 2(ג), 3, 4, 5, שלא היו בהם הס'
תייגויות נתקבלו.

היו"ר י. שפרינצק:

בסעיף 6(א) ו'2(ב), רשות ההסתייגות לחבר הכנסת
סרלין.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

יו"ר הוועדה, בהביאו את מסקנות הוועדה, הדגיש
את המאמץ שנעשה בוועדה על מנת להבטיח את הבהירות
המאכסימאלית של החוק, על מנת לעשותו יותר יעיל.
והנה בסעיף 6(א) קיבוע החוק: "חייל משוחרר, שסמוך
לפני התגייסותו היה עובד קבוע במפעל" וכו'. שאלתי
בוועדה, אולי יועילו להסביר לי, מה זה "סמוך לפני
התגייסותו". האם שבוע, שבועיים או חודש הוא בגדר
"סמוך" או "לא סמוך"? ובמקום זה הצעתי, על מנת
למנוע את כל אי-הבהירות בביצוע החוק הזה, שיהיה
כתוב: "חייל משוחרר, שלרגל התגייסותו הפסיק את
עבודתו במפעל, הרי בעל-המפעל חייב" וכו'. וכו'.

אני מציע לכנסת, אם כוונתה באמת להבטיח לפי
חוק זה את הזכות לחיילים משוחררים לחזור למקום
עבודתם, אבל רק זה, — לקבל את הנוסח הברור והבהיר
ולא להשתמש בחוק זה בתהליך ביצועו למטרות, שחוק
זה לא התכוון לעשות. זוהי רק שאלה דיקדוקית לשם
הבהרת המשפט. אני מציע לקבל את התיקון.
בסעיף משנה ב' של אותו סעיף, הצעתי להוסיף,
שחוק זה לא יחול על חייל משוחרר, שלפני התגייסותו
או אחרי התגייסותו בא לידי סיור עם נותן-העבודה או
בעל המפעל וקיבל מציויים, או שהסתדר בעבודה במקום
אחר. הרי כוונתנו — ושמענו זאת היום גם משר'
הבטחון —, שבמדיה שהביקש לידיים עובדות יהיה גדול
יותר במדינה, חשיבותו של חוק זה תקטן, ובכן, אם
חייל משוחרר השיג, לאחר שהשתחרר, עבודה במקום
אחר, מרצונו הטוב, אולי עבודה יותר טובה ואולי יותר
גרועה, אולם לפי רצונו הוא, — למה לתת אפשרות
לסיבוכים בינו לבין נותן-העבודה הקודם ולאפשר לו
לבוא בטענות? לפיכך אני מציע: אם חייל משוחרר
מסתדר במקום עבודה אחר, אין חוק זה חל עליו.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לחבר הכנסת א. כהן, בשם הרוב
בוועדה.

לעצמי לומר שלא היא המניעה אתכם בשורה הראשונה.
הצעתכם ואמרת שני דברים: (א) בדיעבד לתת עליידי
הכנסת הזאת אישור לעקרון הפרישה בישראל; (ב) בדי'
עבד לתת עליידי הכנסת הזאת אישור לעובדות שנוצרו
ולמעשים שנעשו עליידי הפרישה בישראל. (א) ב' —
אליעזר: שהביאו לידי שיחורור — מדוע אינך מו'
סיף? — אין הכנסת יכולה לתת אישור למעשים אלה.
(א) ב' אליעזר: עצם קיומה זה אישור) — היא
לא יכולה ולא תיתן אישור לא לעשרות מקרי-שוד, ולא
למאות פעולות-סחיטה, ולא למקרים רבים של רצח יהו'
דים. היא לא תיתן אישור לא לזה שנתן את הפקודה,
ולא לזה שהוציא לפועל את הפקודה להרוג נער יהודי
בן 16 בחיפה. (קריאות משורות תנועת החר'
רות: אתה מדבר על סגל בחיפה?) — לא תתן אישור
לרצח ברנאדט (א) רזיאל-נאור: אלטלינה! — והיא
לא תתן אישור לפיצוץ מלון "המלך דוד"; היא לא תתן
אישור לעשרות פעולות שהיו מכוונות, בביכול, נגד האנג'
לים ובעובדה היו פעולות פרובוקאטיביות המסכנות את
הישוב על עריו ועל כפריו. (קריאות מספסלי
תנועת החרות: סכין בגב; מה עם מלון "המלך
דוד"? א. רזיאל-נאור: מה עם ההסכם המוקדם לפני
"אלטלינה", להבאת "אלטלינה"? הידעתם על בוא "אלט'
לינה" או לא ידעתם? מ. ח. כהן: כמה יהודים נחטפו על-
ידיכם שסירבו לתת כסף?) — הכנסת הזאת לא תתן
אישורה לעקרון הפרישה. (א) רזיאל-נאור: אין
דורשים ממך אישור. נ. פרידמן-ליין: לא היה
ממי לדרוש, אם מותר היה אתמול לקבוצה מזויינת זו
או זו בתוקף היותה מזויינת לזלול בדמוקראטיה הישובית
והציונית, לפעול בניגוד לה, אישור של האתמול עלול
להיות פתח לקראת המחר. (א) ב' אליעזר: נכון
מאד, אישור של מלחמת השיחורור. מ. ב' עמי: אתה
בוטח לבבות? אני מבין! — מתוך דאגה למדינה צעירה
זו שהוקמה נגד כוחות חיצוניים איתנים (א) ב' אלי'
עזר: ונגד רצונן! — ונגד מעשי-פרובוקאציה מבפנים —
(א) ב' אליעזר: לא רצית בזה עד 15 במאי) —
מתוך דאגה למדינה צעירה זו מציעה הוועדה לכנסת, לא
לקבל את ההצעה על שיוויוניות בין אחריות ופריקת
עול, בין פרישה ואיגרון לאומי אחראי.

אנחנו מציעים לכם גם לא לקבל את הצעת חבר
הכנסת ורהפטיג. בהודעתו של ראש-הממשלה נאמר
ברורות, שבמדיה שהיו פעולות משותפות באחריות הה'
גנה והמוסדות הלאומיים, כל אלה שהשתתפו בהן ונפגעו
בפעולות אלה ייהנו מן הזכויות הנחונות בחוק זה.
ההצעה הקיימת נותנת לשר-הבטחון אפשרות מלאה לטפל
במקרים אינדיווידואליים, אשר יכולים להיות. אין זה מתפ'
קיו של החוק לטפל במקרים אינדיווידואליים במידה
שישנם. לפי החוק המוצע יכול שר-הבטחון לטפל בהם.
לפנינו עומדת השאלה, אם לקבל את הצעת הוועדה או
הצעת המיעוט היסודית, ואנחנו מציעים לכם, לדחות את
הצעות ההסתייגות ולאשר את הצעת הוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע את התיקונים ואת הסעיף כולו.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת בגין:
להוסיף אחרי המלים "שהיה בשירות
צבאי" את המלים "באחד האירגונים

א. כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

חברים, יש לנו כאן שתי הסתייגויות. הראשונה היא למעשה ענין דיקדוקי וענין אדווקאטי. הוועדה הציעה ברגע מסוים, שלא יותר לעורכי-דין להופיע לפני ועדות-הת-עסוקה. אמנם, ענין זה לא נתקבל לא לחיוב ולא לש-לילה. אבל בטוחני, שאם במקום העברית הפשוטה, הבל-חיירידיית והמציאותית, המדברת על אלפי-אלפי אנשים שעזבו את עבודתם והלכו להתגייס, יהיה כתוב, "לרגל התגייסותם", ייפתח פתח לבירור משפטי ממושך, אם אמנם הפסקת העבודה היתה לרגל ההתגייסות או לא. ואילו חוק זה הוא חוק מתוך מציאות ולא מופשט. והמ-ציאות אומרת: אלפי אנשים עזבו את עבודתם והלכו להתגייס.

ענין חשוב יותר יש לנו בהסתייגות השניה לסעיף-משנה ב'. כי מהי בעצם הצעת מר סרלין לסעיף זה? אם נתרגם אותה לנוסח המציאות, פירושה: חייל משוחרר, שעבר למקום עבודה אחר, אסור לו לבוא לידי הסכם מטוב-לב עם בעל-המפעל בדבר אפשרות של פיצויים. אתם יודעים, חברי הכנסת, שאין לנו בארץ חוק המחייב תשלום פיצויים שלא במקרה של פיטורין, אלא במקרה של עזיבת עבודה מתוך התפטרות — מתוך הסכם הדדי. אבל יכול להיות מקרה, שחייל משוחרר רואה לפניו סיכוי להחליף את עבודתו במשהו יותר רצוי, והוא בא אל בעל-המפעל ואומר לו: חזובתן לקבלני לעבודה. אבל אם הדבר נראה לך ואם אתה מסכים, תן לי בעד עשר שנות עבודתי עד עכשיו פיצויים, ואני אחפש לי את דרכי במקום אחר. מר סרלין מתנגד לכך. הוא דורש, כי במקרה כזה יוכרח החייל המשוחרר לחזור לעבודתו הקודמת ולא לנצל כל סיכוי אפשרי של חילוף ושל סידור, באשר הוא יפסיד אפשרות של פיצויים ולפעמים גם של פנסיה בעד כך וכך שנות עבודה.

מר סרלין טוען לעלים קרובות בשם נותני-העבודה; גם אני לפעמים, כאשר הדבר נוגע למשק, הנני טוען שיש צורך להגן גם על האינטרסים של נותני-העבודה. אבל בחוגי נותני-העבודה מקובל מאד המושג של אמורטיזא-ציה, אמנם, של מכוונות. מדוע אסור לנו לחשוב גם על הכנסת אמורטיזאציה כלפי כוחו של האדם שעבד שנים רבות, ובגיל מסוים, בגיל 35 או 40, רוצה לעבור למקום-עבודה אחר. אולם במקום החדש הוא אדם חדש. כל פיצוי בעד עבודתו הקודמת לא יקבל במקום החדש. לכן הנני מציע, שהכנסת תתנגד לחיקון הזה ותקבל את הצעת הרוב שאיננה מחייבת, אבל פותחת אפשרות מתוך הסכם הדדי, שחייל יחליף מקום עבודתו, וגם, אם הדבר הזה נוח לבעל המפעל, יקבל פיצויים מסויימים או הענקה בעד השנים שעבד באותו מקום. ובקשר ישר לסוגיה זו רצוני להעיר, כי הפסוק המנוסח כאן במקום אחד, "בהסכמה הדדית", ובמקום אחר — "הסכם בתום לב" — אינו יכול לחול על הפי-צויים ששילמה ממשלת המאנדאט לעובד ושהיא עדיין ממשיכה לשלם.

היו"ר י. שפרינצק:

שמעתם את תיקונו של מר סרלין לסעיף 6(א), שבמקום המלים "שסמוך לפני התגייסותו" יכתב, "שלרגל התגייסותו וכ"ו".

ה צ ב ע ה

בעד התיקון —
נגד —

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

יש תיקון שני של מר סרלין:
להוסיף לסעיף 6 (ב) את המלים "או יסתדר בעבודה במקום אחר או באופן אחר".

ה צ ב ע ה

בעד התיקון —
נגד —
התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

כעת נצביע את הסעיף הששי ככתבו.

ה צ ב ע ה

הסעיף 6 נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף 7. בסעיף זה יש הסתייגות של חבר-הכנסת רובין, והיא תוקרא עליידי יו"ר ועדת-העבו-דה.

פ. לוביאניקר (יו"ר ועדת-העבודה):

ח. רובין מציע את התיקון הבא: "בקשה להתקבל לעבודה תוגש לבעל-המפעל בכתב ע"י החייל המשוחרר, או ע"י אירגון העובדים המייצג את רוב העובדים במס-על".

ההבדל בינה לבין הצעת הוועדה הוא בזה, שהצעת הוועדה מקנה זכות זו גם לאירגון העובדים שהחייל נמנה עמו. לפי הצעת מר רובין צריך למחוק את הפיסקה הזאת ולהשאיר זכות זו רק בידי אירגון העובדים הגדול ביותר.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות הדיבור להסתייגות לחבר-הכנסת סרלין.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

לסעיף 7 (א) אני הצעתי בוועדה תיקון, שלדעתי הוא בהתאם לרוח החוק הזה. חוק זה קובע, שזכותו של החייל המשוחרר על מקום עבודתו הקודם היא למשך תקופה של שנה אחת. דבר זה נעשה, כי כולנו מעוניינים ביצי-בות משקית. גם העובד וגם בעל-המפעל צריכים לדעת אם המצב הוא יציב או לא-יציב, אם יש לעובד עוד מקום לחזור ואיך על בעל-המפעל לארגן את מפעלו בקשר להח-זרת חיילים למפעל.

והנה, אם לרגל איזו מניעה שהיא אין החייל המשוח-רר מודיע על רצונו לחזור למקום-העבודה, הוצע בחוק, שעליו להגיש את ההודעה תוך 30 יום מתאריך ביטול המניעה; אני הצעתי, "מתאריך בו ניטלה המניעה ובכל-אופן לא יאוחר מבחון שלושה חדשים מיום שיחרורו".

אני יוצא מתוך ההנחה, שאין קיימת שום סיבה העל-לה למנוע חייל משוחרר מלהגיש בקשה תוך שלושה חדשים מיום שיחרורו, גם אם יהיה חולה במחלה הקשה ביותר. (מ. בן-עמי: נניח שנסע!) גם אם נסע, חבר-הכנסת בן-עמי, הרי יש לו האפשרות לשלוח את ההודעה בדואר. אם אתה רוצה לדעת, יש לאדם אפשרות להגיש את זה עליידי לשכת-העבודה, כפי שזה כתוב בסעיף אחר או אפילו באותו סעיף.

— רוב
— מיעוט

בעד סעיף 7 ככתבו
נגד

סעיף 7 נתקבל

היו"ר י. שפרינצק :

לגבי סעיף 8 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיף 8 נתקבל

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עובדים לסעיף 9. רשות ההסתייגות לחברת הכנסת ח. למדן.

חנה למדן (מפ"ם) :

סעיף 9 (ג) אומר : „כל זמן שבעל המפעל חייב להעסיק את החייל המשוחרר, כאמור, אין הוא רשאי לפטר, אלא בגלל התנהגות רעה חמורה“. נותן העבודה רשאי, איפוא, לתבוע בפני ועדת ההתעסוקה את פטורי החייל המשוחרר. במקרה של התנהגות רעה חמורה, וועדת ההתעסוקה מתירה לנותן העבודה לפי הסכם עם האיגוד המקצועי או לפי הנהגה הקיים לפטר את הפועל.

הצעת התיקון שלי באה למנוע מנותן העבודה להחליט כפוסק יחיד, מהי התנהגות רעה. המדובר הוא בתקופה של 6 חודשים, שבה חייב נותן העבודה להעסיק את החייל המשוחרר בזכות. לאחר חצי שנה חלים הסדרים והנהגה, הנהוגים באירגוני העובדים. ובכן בתקופה של מחצית השנה, כאמור, אין להתיר לנותן העבודה להיות הפוסק היחיד או להחליט החלטה שרירותית בענין אפשרות לבעל המפעל לערער על התנהגותו של החייל, אלא בפני ועדת התעסוקה, ורק זו תהיה הפוסקת.

פ. לוביאניקר (י"ר ועדת העבודה) :

תפקידנו אינו להגדיר מתי מותר או אסור לפטר פועלים. אנחנו ראינו את תפקידנו פה להוסיף תוספת בטחון לחייל החוזר לעבודה. לא אמרנו ולא קבענו באיזה תנאים ועל ידי מי מותר או אסור לפטר פועלים. בענין זה יש חוקים, יש אירגון מקצועי ויש תווים קולקטיביים. אנחנו פה הוספנו רק חומרה, והיא כולה לטובת החייל החוזר לעבודה. אמרנו : יהיו מה שיהיו ההסכמים והחוקים בשטח הפיטורים בכלל, את החייל המשוחרר, המוחזר לעבודה, אפשר לפטר רק במקרה של התנהגות רעה חמורה. בכונה בחרנו במושג כפול ומכופל שאיננו בדרך כלל בנמצא בתווים הקולקטיביים ובהסכמי העבודה המטפלים בשאלה זו.

הוספנו דבר שני, השולל מנותן העבודה את האפשרות לפטר את החייל באופן דפניטיבי על דעת עצמו, כי תהיה לו הזכות לערער על החלטה נותן העבודה בפני ועדת ההתעסוקה. לא חריגה ממסגרת זו היא חריגה המולכית אותנו לקביעה חוקית של פרינציפיים והנחות בשטח הכולל של עניני הפיטורים, דבר שאין לנו כל ענין להיכנס בו.

לכן אנחנו מציעים לכם להישאר בגדר כוונת הוועדה ולאשר את הצעתה.

היו"ר י. שפרינצק :

נצביע.

בוועדה, אם כי ביקשתי זאת, לא יכלו להצביע לי על אף מקרה, שבו לא יוכל חייל משוחרר להגיש בקשה להתקבל לעבודה תוך שלושה חודשים — אף אם היתה מנייה. למה לא לתת לבעל המפעל את האפשרות לדעת, אם יש עליו לחכות לחיילים משוחררים שיחזרו למקום עבודתם או לא? אם לא תקבלו את הצעתי ואת תיקוני, עלול להיווצר מצב, שתתקבל נוסחה שלפיה יכול להימשך הענין אחד עשר חודש ו-28 ימים, וביום העשרים ותשעה לחודש ה-12 יגיש החייל המשוחרר את המכתב הזה. זה לא הגיוני, לא רצוי ולא נוחץ. כי כל חייל משוחרר, אם הוא מעוניין לקבל את העבודה, יכול להשיג זאת בדרכים רבות, גם אם תהינה מניעות גדולות מאד, ויוכל להגיש את בקשתו ודרישתו למקום עבודתו הקודם בעוד זמן.

פ. לוביאניקר (י"ר ועדת העבודה) :

הוועדה מציעה לדחות את שתי ההסתייגויות. משפט אחד להסתייגותו של מר סרלין, כל תוכן ההסתייגותו של מר סרלין הוא, הכנסת אלמנט של נוקשות מיותרת בענין שאינו סובל נוקשות זו. אין פה שאלה של זעזועים במשק, המדובר על סוג מקרים שבאופן אובייקטיבי הוא מצומצם, מקרים שהם בדרך כלל אינדיבידואליים, של אסון רודף אסון. מקרה כזה יכול להיות אחד מני מאות, אם לא אחד מני אלף. ואם יקרה הדבר, ומסיבה מתקבלת על הדעת ומספקת, כמו מחלה, לא יוכל החייל להשתמש בזכות הניתנת לו על-פי החוק, קביעת זמן נוקשה של שלושה חודשים, שאיננו תלוי בקיום הגורם המונע או באי-קיומו, תוצאתו המוכרחת — פגיעה מיותרת בזכותו של החייל. למשק היא אינה נותנת שום דבר ורק עלולה לפגוע בזכויותיהם של פרטים אחדים. לכן מציעה הוועדה, לא לקבל את ההסתייגות הזאת.

כן מציעה הוועדה, לא לקבל את תיקונו של חבר הכנסת רובין. פה לא מדובר על נציגות ציבור העובדים בארץ או מעמד הפועלים בארץ, פה מדובר על דבר אחד ויחיד, על זכות הגשת הבקשה. זכות זו, לפי הצעתנו, נתונה לחייל. בוודאי שיכולה להיות זכות זו לאירגון העובדים שהוא גמנה עמו. זכות זו איננה קשורה כלל וכלל עם שאלה שניה חשובה בפנינו עור, והיא שאלת נציגות כלל העובדים במדינה. אין כל הגיון ואין כל הצדקה לשלול מן האירגון שעמו נמנה החייל את הזכות הזאת. לכן אני מציעים לכם, לאשר את הצעת הוועדה.

היו"ר י. שפרינצק :

נצביע.

הצבעה

בעד תיקון חבר הכנסת ח. רובין לסעיף

7 : „בקשה להתקבל לעבודה תוגש

לבעל המפעל ככתב ע"י החייל

המשוחרר, או ע"י אירגון העובדים

המציג את רוב העובדים במפעל“.

נגד — מיעוט

— רוב

התיקון לא נתקבל

בעד תיקון חבר הכנסת י. סרלין לסעיף

7 (א), שסוף סעיף משנה זה יכתב :

„ובלבד שהוגשה תוך 30 יום מהת”

אריך בו ניטלה המניעה ובכל אופן

לא יאוחר מבתוך שלושה חודשים

מיום שחרורו“.

נגד — מיעוט

— רוב

התיקון לא נתקבל

— חוק החיילים המשוחררים (רובין, לוביאניקר), הארכת החוק לתיקון פקודת עובדי ממשלת א"י (שפרינצק, מינץ) —

ה צ ב ע

בעד תיקון חברת הכנסת ח. למדן לסעיף פ(ג): "כל זמן שבעל המפעל חייב להעסיק את החייל המשוחרר, כאמור, אין הוא רשאי לפטרו. נותן העבודה רשאי לתבוע בפני ועדת התעסוקה את פיטורי החייל המשוחרר במקרה של התנהגות רעה חמורה, אשר עפ"י הסכם עם האיגוד המקצועי או הנהוג הקיים מזה את נותן העבודה לפטר את הפועל."

נגד — מיעוט
— רוב

התיקון לא נתקבל.

בעד סעיף 9 ככתבו — רוב
נגד — מיעוט

הסעיף 9 נתקבל.

ח. רובין (מ"ס):

יש לי הסתייגות בנוגע לסעיף העשירי, הסעיף העשירי דן במקרה ששני חיילים משוחררים חוזרים למקום העבודה ויש רק מקום אחד בשביל אחד מהם. בחלק הראשון של ההצעה המוצעת נאמר, שבמקרה כזה תבקע לשכת-העבודה את התור של שני החיילים, אך בחלק השני נאמר, שנותן-העבודה יכול לערער על החלטת לשכת-העבודה בענין התור של שני החיילים. אנו פונים באופן מיוחד לכל אותם חברי הכנסת הנמנים עם ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל ורוצים להזהירם, שלא יקבלו את החלק השני של הסעיף העשירי. יש באיגודי העובדים, ובעיקר בהסתדרות הכללית, תקנון האומר שעל עניני התור בעבודה מחליטים מוסדות לשכת-העבודה. הם מחליטים על פי זכויותם האישיות של העובדים: ותק, מצב משפחתי וכשים לב לצד המקצועי.

אין אנו יכולים, איפוא, לקבל בשום פנים ואופן את ההצעה המשונה, בייחוד בשביל איש ההסתדרות הכללית, שיש בה משום הנחה, שנותן-העבודה הוא אשר ממלא פונקציה במחלוקת בין שני עובדים על התור. גם מבחינה פרוצדוראלית יהיה זה קשה, שכן ועדת-העירור עורים שעל יד לשכת העבודה היא מוסד משפטי למחצה,

ואיך זה יערער נותן-העבודה על החלטות ועדה זו בפני מוסד לגמרי אחר, ועדת-התעסוקה.

אנו חוזרים ומוזהרים את חברי הכנסת, ובעיקר, כאמור, את אלה הנמנים עם ההסתדרות הכללית, לא לתת את ידם לכך שיערער אחד היסודות החשובים בחינוך יסוד של קביעת תור לפועלים, שהוא ענין הפועלים בלבד.

פ. לוביאניקר (יו"ר ועדת-העבודה):

אני מצטער מאד, שאינני יכול לקבל את פנייתו של חבר הכנסת רובין אלי בתור חבר ההסתדרות בענין הנידון. בתור חבר ההסתדרות אני מציע לרובין להוריד את תיקונו. אנו דנים פה בחוק, שלפי דעתנו מטיל התחייבות לא קטנת על נותן-העבודה, ובצדק, לא רק אותם נותן-העבודה שמייצג אותם פה בוויכוח מר סר"ל; נותן-העבודה בארץ כולה: משק ההסתדרות, המשק הפרטי, המשק הממשלתי והמשק הציבורי. המשק על כל צורותיו מקבל על עצמו בקשר עם החוק הזה התחייבות רצינית.

המדובר פה הוא במקרה כשיש כמה מועמדים למקום-עבודה אחד, ולנותן-העבודה ישנן טענות מסע"מים משקיים לעדיפות פועל זה לגבי פועל אחר. הוא יכול להיות זקוק לבנאי ולא לכתבנית, לבעל-מקצוע זה ולא לבעל-מקצוע אחר.

על כן אומרת הצעתנו את הדבר "האיום" הזה, שנותן-העבודה יוכל לערער — לא להחליט אלא לערער, אם יש לו נימוקים משקיים, בפני מוסד ציבורי שאנו מוסרים לו ומטילים עליו את מלוא האחריות לסידור החיילים. אין להעמיד את הענין הזה כמתן זכויות-יתר. אני חושב שחובה עלינו לתת לסוג זה של אזרחים, הקשורים בחוק הזה, את הזכות האלמנטרית של עירעור, לא בידיהם ההחלטת ולא בידיהם הקביעה. אם יהיו מקרים ממין זה — זכותם לערער. ועדת-התעסוקה היא אשר תחליט, ועליה לסדר את החיילים בעבודה, לדאוג לשיקומם וסידורם.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חברי-הכנסת ח. רובין, למחוק סעיף 10(2) — מיעוט
נגד — רוב

התיקון לא נתקבל.

ד. הארכת החוק לתיקון פקודת עובדי ממשלת ארץ-ישראל, תש"ט-1949 (סיום הדיון)

עלידי הוועדות, ושיהא בזכותם להשמיע בפני הוועדה את טענותיהם. החלטת הוועדה תהיה סופית.

ועדת-הפנים החליטה, שאלה שלא נבדקו רשאים להופיע בפני הוועדה הראשונה, אם התעוררו ספקות בנוגע לכשרותם.

מכיון, שסעיף ב' בענין הוועדה העליונה משנה את החוק הקודם, שנתן את רשות הפיטורים לשרים ועכשיו הוא נותן את הזכות הזאת בידי הוועדה, — היה צורך לשנות את הניסוח של החוק, ועדת-הפנים בחרה בוועדת-משנה אשר יחד עם שרי-המשפטים תנסח מחדש את החוק. דבר זה נעשה הבוקר עלידי שרי-המשפטים, ועדת-המשנה אישרה את ניסוח החוק הזה בהוספת תיקון

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לדון בחוק לתיקון פקודת עובדי ממשלת ארץ-ישראל.

ב. מינץ (יו"ר ועדת-הפנים):

ועדת-הפנים החליטה להאריך את תקפו של חוק עובדי הממשלה לחדשים בתוספת של שני תיקונים יסודיים:

א. שהוא לא יחול על אלה שנבדקו ונמצאו זכאים לשרת את המדינה;

ב. שתוקם ועדה עליונה עלידי הממשלה אשר בפניה רשאים להופיע כל אלה שכבר פוטרו ושיפוטרו

כי העתון הקונסרבטיבי-הרפובליקני „הירלד טריביון“ התחיל במסע נגד ההתנהגות השירותית הזאת, ותוך כמה שבועות הוכרח מרשל להצטדק והסטייטס-דפוטמנט נתן אפשרות לאנשים שפוטרו, להתפטר מרצונם-הם. הוקמו גם שני מוסדות לעירעורים.

לכן אנחנו מציעים, ששר או פקיד אחראי במניגנון הממשלה לא יהיה רשאי לפטר פקידים בלי לתת להם נימוקים. הצעתי לוועדת הפנים את ההצעות הבאות:

1. אין שר-הממשלה רשאי לפטר פקיד בלי לנמק את החלטתו, פרט להצעת השר לפקיד להתפטר ומתן אישור רשמי מן הממשלה, שמילא תפקיד במנגנון הממשלה ושהתפטרותו נתקבלה.

2. במקרה שהצעת ההתפטרות אינה נראית לפקיד, רשאי הוא לדרוש הסברים ונימוקים מן האחראי לשטח פעולתו בממשלה. כן רשאי הפקיד להגן על עצמו בפני הפקיד האחראי הממונה עליו.

3. אם ההסברים שנתן המפוטר היו ללא-הועיל, רשאי הוא לפנות לוועדת עירעורים פארלאמנטארי, שפסקי-דינה יהא סופי.

4. הפקיד נהיה למפוטר אך ורק לאחר מתן פסקי-דינה של הוועדה לעירעורים.

5. חוק זה חל גם על אלה שפוטרו עד כה.

מ. אונא (החזית הדתית המאוחדת):

הצעת ההסתייגות אומרת שבאותם המקרים שהפקידים פוטרו והם מגישים עירעור, ובתקופת העירעור לא יקיבלו עבודה אחרת, יקבלו חצי משכורת. ההצעה עובדתית, כי רשאי הפקיד להגן על עצמו בפני הוועדה להפטרות. שר-האוצר הוצע שהענין יובא שנית לדיון בפני ועדת-הכספים ועל כן הסכמנו לבירור הזה.

י. ספיר (הציונים הכלליים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה! ארשה לעצמי לנגוע גם בהסתייגות הקודמת. ועדת-הפנים החליטה להציע ועדה עליונה שהיא, למעשה, ועדה לעירעורים, לגבי אותם פקידים ושוטרים שפוטרו. ולדעתי, אין הצעה זו בסדר. לא אגיד „לא בצדק“ אבל אין זה בסדר. הרי לגבי דיון נוצר מצב כזה: הם פוטרו ועכשיו צריכים להגיש עירעור. נראה שהסטאטוס הזה שלהם אינו מוצדק בנסיבות הקיימות. אין, איפוא, לראות את הפיטורין כפי-טורין, לפחות לגבי האפשרות הניתנת להם לערער, זאת אומרת שהם צריכים להופיע בפני ועדה וכאילו לא פוטרו. הוועדה הזאת צריכה לקום במקום הוועדות שהיו וזו חצצור לדון כמובן מחדש בענינים של הפקידים מסוג זה. הרשות יכולה בידי הממשלה ובידי השר להפסיק את עבודתו של פקיד, שנגדו ישנו חומר מספיק להאשמה וענינו מובא בפני הוועדה, וזו תחליט על כך באינסטאנציה הראשונה ולא באינסטאנציה של עירעורים. באופן זה יהיה מצבם של הפקידים שפוטרו כמצבם של אותם הפקידים, שענינם נתון עדיין לחקירה ולבדיקה. ההחלטה של ועדת-העירעורים תאשר אם הפיטורין האלה קיימים ושרירים.

התנגדתי להצעה של ועדת-העירעורים ואני מציע, שהוועדה שתמונה תהיה ועדה באינסטאנציה ראשונה ולפניה יבואו כל אותם הפקידים אשר ועדות-החקירה הקודמות כבר החליטו עליהם ופוטרו על-ידי השרים. הצעתי היתה, שהוועדה לא תהיה ועדה ציבורית אלא ועדה פארלאמנטארי. שכן ישנה חשיבות מיוחדת אם

נים. בוועדה היו כמה הסתייגויות. כן הובאו בפני הוועדה כמה הצעות של חברי הכנסת אשר הושמעו במליאה. במידה שהם נוגעים לחוק הזה הם כלולים בחלקם בחוק ובחלקם אינם כלולים. דבר זה נוגע להצעות חברי הכנסת: רוקח, לנדאו וגולוסקא. הצעותיו של חבר-הכנסת מרלין, שהציע בוועדת-הפנים, הועברו לוועדה, שחתטל בחוקת עובדי ממשלת-ישראל.

הצעתו של חבר הכנסת גולוסקא לבטל מנהג ועדות המתמנות על-ידי הממשלה, הועברה, לפי החלטת הוועדה, לוועדת החוקה. החבר מרלין שומר לו זכות הסתייגות לגבי הארכת החוק בכלל וגם לגבי ההצעה, שהוועדה העליינה תוקם על-ידי הממשלה.

החברים ורהפטיג וספיר שומרים להם זכות הסתייגות בנוגע למפוטרים, שלפיה יישארו המפוטרים במצב של חלויים ועומדים עד גמר בירור העירעור.

החבר ורהפטיג שומר לו זכות הסתייגות בנוגע להחלטה הקובעת את אפני-פעולתה של הוועדה העליונה.

לבסוף, יש לי להעיר, שהארכת החוק הזה נוגעת רק לוועדה הירושלמית שלא סיימה עדיין את עבודתה. שאר הוועדות, התל-אביבית והחיפאית, גמרו את עבודתן ונשארו עוד חמש מאות עובדים שלא עברו את הבדיקה. בשם ועדת-הפנים אני מציע לכנסת הנכבדה לקבל את החוק, אם יהיה צורך בכך, יסביר שר-המשפטים את החוק לפירוטיו.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות ההסתייגות לד"ר ורהפטיג. (איננו באולם הישיבות). ובכן, רשות ההסתייגות לחבר מרלין.

ש. מרלין (תנועת החרות):

היתה התרגשות סוערת גם בכנסת וגם בדעת הקהל ובציבור הרחב בקשר למאורעות שבאו עקב הפיטורים. אני סובר, שלא צריך להתפלא לא על המאורעות האלה, לא על הסבל, ולא על דמעות ההפגנה, מכיון שאלה הם רק תוצאה ישירה של החוק. אם ישנו חוק הפוגע בזכויות האדם והאזרח, מן ההכרח שיהיו שרירות, וטרגדיות, כפי שאנו עדים להן עכשיו. בדרך כלל צריך להבחין גם בתחוקה כמו בחיים בין הטפל והעיקרי. אומרים שבין הפקידים במנגנון הממשלתי ישנם חשודים בכל מיני דברים. אמנם, אלה אינם מרובים, ואפילו חבר הכנסת גרובובסקי הסכים, שבין אלה שפוטרו ישנם אולי גם אחדים שפוטרו שלא כחוק. אם מבחינים בין העיקרון של זכויות האזרח והאדם לבין סכנה כלשהי, שיישארו במניגנון של הממשלה אנשים שאינם המשוכחים, הרי, לדעתי, יש להעדיף ולבחור בעקרונות של חופש האדם וזכויות האדם והאזרח. לא ייתכן, ששר יוכל להחליט על דעת עצמו לפטר פקידים בלי להגיד להם מה חטאו ועל איזו עבירה עברו. מובן, שמנהגים כאלה ישנם וקיימים בארצות, שאין להם כל קשר לדמוקרטיה, אולם איני סובר שעלינו ללכת בעקבות הארצות הללו. בכל אופן, אנו לא נהיה שותפים לחוק כזה ולתחוקה כזאת.

משמעותה של הצעת החוק היא, שלא רק שמקפחים את פרנסתו של אדם, כי אם בעיקר פוגעים באפיו. מטיילים עליו חשד והרירה נתון במצב של חרם ציבורי. אני זוכר שלפני עשרה חודשים לערך היתה באמריקה השתוללות או פסיכוזא של דריפות אחרי קומניסטים וחשודים בקומוניזם במנגנון הממשלה, פוטרו שלושה אנשים, לפי ההוראות והאינפורמציה של המשטרה הסודית. וזכורני,

שהיום משליכים פצצות על שוטרים, על עובדים (ומעניין, שדבר זה נעשה דווקא ע"י ממשלה, שהיא ממשלת פוע"ל וממשלה סוציאליסטית, המבטיחה סוציאליזם ברו"ר). (ק ר י א ה : ממשלה דתית ! אמנם גם ממשלה דתית. אולם זהו מנהג, שאם הוא ישתרש במדינה — הריהו עלול להתפשט גם על החלק הרחי שבקואליציה ולא יצטמצם רק כלפי חלקים מסויימים של אזרחי המדינה. למען עתיד המדינה וחופשה צריך לשים קץ להשתוללות של פקידים, של המנגנון ושל הממשלה כלפי האזרח. אם נתחיל, איפסם, בדיון בוועדת חקירה, אולי יעזור לשים קץ לדברים מסוג זה.

שרהמשפטים פ. רוזנבליט :

חברי הכנסת ! מצבי כאן משונה במקצת, כי עלי לענות גם בשם הוועדה, מפני שיו"ר הוועדה צריך היה, מטעמים פרטיים דחופים, לעזוב את הישיבה.

אשר לסענות האחרונות של חברי הכנסת מרלין, אינני סובר, שהבית יענה להצעתו. סבורני, שהבית צריך לקבל, וברצון יקבל את ההסברים שניתנו אתמול בצורה המניחה את הדעת עליידי שרהמשפטה. במדינה זו לא יעלה בידי שום אדם, בין אם יש לו תלונות צורקות או לא, להשיג את מבוקשו עליידי שימוש בכוח. ההסברים שניתנו אתמול מניחים את הדעת, אין כאן מקום לכל חקירה פארלאמנטאריה.

אשר להסתייגותו של מר מרלין או להצעתו, שאין שר רשאי לפטר אדם בלי מתן נימוקים — ניתנה על כך תשובה ע"י חבר הכנסת מינץ. הרוב בוועדה סובר שהענין נוגע לחוקת עובדי המדינה, לכשידונו בה, ואין כאן המקום, אגב דיון בחוק זה, להחליט על כך. לפי החוק שלפני הבית יש להעביר את העירעור של כל אדם, שעבודתו או שירותו נפסקו, לוועדה העליונה, אם ירצה בכך, ואת כל החומר יש להביא לפניו, זאת אומרת, שהוועדה העליונה תשמע את כל הנימוקים שגרמו להפסקת העבודה.

על כל פנים, בזמנים כתקונם ייעשו הפיטורין אחרי סידורים שכלליים ייקבעו בחוקת עובדי המדינה. לכן אין עתה לדון על כך. על כל פנים, זאת היתה דעת הרוב בוועדה.

אשר להצעתו של מר ספיר, עלי להגיד כי בחוק זה לא מדובר בכלל על מפתורים. המונח "מפתורים" לא נמצא כלל בפקודה, והמדובר בה רק בהפסקת שירותם של עובדים. אין, איפוא, למצוא בחוק זה את המלה "מפתורים", אלא "אנשים שעבודתם הופסקה" ואשר הוגדרו כאן כמערערים. נדמה לי, שאין כל טעם ליצור כאן פיקציה, כאילו עוד לא היה בירור. למעשה, היה בירור באינסטנציה ראשונה. למעשה הובטה בזמנו לעובדים, שתהיה אפשרות לערער ; זאת אומרת, שהענין שלהם יתברר פעמיים, אם הם יפוטרו או אם עבודתם תופסק. אין אנוחנו אלא ממלאים את אשר הבטחנו לעובדים בזמנו בדבר שמיעת עירעורם. אין צריך ליצור פיקציה, כאילו לפני הוועדה העליונה יתקיים בירור ראשון.

י. רוקח (הציונים הכלליים) :

הכנסתי בכתב הצעה.

היו"ר י. שפרינצק :

לא הביאו את ההצעה.

יוחלט, שזו ועדת עירעורים ולא ועדה באינסטנציה ראשונה. חשוב, איפוא, שוועדה זו תהיה ועדה פארלאמנטאריה ולא ועדה ציבורית הממונה עליידי הממשלה.

בקשר להפסקת העבודה ללא פיטורים, יוצא אני מנקודת הראות, שבכל מקרה ומקרה וכן בתנאים המיורחים הקשורים בחקירה כזו, לא יהיה זה צורך והוגן כלפי פקיד שהיה מבין הראשונים לפיטורין וכן כלפי אלה שפוטרו ללא אפשרות של הבאת הוכחות להצידי דקתם, — שפיטוריהם שרירים וקיימים. גם אם תינתן לפי חוק זה האפשרות לערער, הרי האיש בינתיים מפוטר. אם הופסקה עבודתו, הרי יש לו זכות מסויימת ויש לתת לו סטאטוס מיוחד, אך אין להעמידו במצב של אדם, שאשר מתו הוכחה.

בהודמנות זו אטול לעצמי את הרשות לענות לחבר הכנסת גרובובסקי בענין שהופנה אלי, — בענין שהוא שיתף לו לא מתוך התלהבות רבה, אך גם לא מאונס. עובדה היא, שהאיש הובא והודיע לו על אשמתו, הופסקה עבודתו עד לבירור ולדיון, לפי ההצעה שאני מבאי כאן לפני הכנסת, והענין הובא לדיון, אם זכרוני אינו מטעה אותי, הובא הענין גם לדיון המועצה והסתים בזה, שהאיש ביקש אחר כך להעבירו לפנסיה והריהו מקבל פנסיה עד היום. אם זוהי ברוטאליות — איני יודע ליב ראליות מהי.

היו"ר י. שפרינצק :

בקשר לוועדת חקירה המוצעת, אתן רשות ההסתייגות לחבר הכנסת מרלין.

ש. מרלין (תנועת החרות) :

ההסתייגות שלי היא בקשר להצעה שהוגשה למליאה, שלפיה יש להקים ועדת חקירה פארלאמנטאריה בקשר להתנהגות הממשלה כלפי השוטרים המפוטרים. לכן, אף על פי שוועדת הפנים לא קיבלה החלטה זו, ברצוני להעיר כמה מלים. ישנו קשר בין הוויכוח שהיה כאן לפני כמה רגעים בין התנהגותה של הממשלה כלפי השוטרים. ידוע הדבר בשטח הציבורי והמדיני, — כשם שכל אחד מאתנו התנסה פעמים רבות בחייו הפרטיים — שמי שאין לו עז וגבורה כלפי חזק ממנו, הריהו אכזר וגיבור כלפי מיעוטים, כלפי יחידים, כלפי יריבים, שלדעתו, יוכל בתנאים מסויימים להתגבר עליהם. ובכן, הרי סוף סוף לא אתמול קמה הממשלה ואף לא באותו יום ולא באותו ערב שראשה הממשלה מסר לבית הזה את תכניתו ל-4 השנים, אלא שממשלה זו שואבת את מסורתה עוד מימי ההבלגה ועד ימי תחיתת ההסכם עם הממשלה ההאשמית הירדנית. (היו"ר י. שפרינצק : האם זה שייך לחוק זה ?) אני מדבר לא על החוק כי אם על ההצעה לארגן ועדת חקירה.

ובכן, ממשלה המסתמכת על מסורת זו היא, כמובן, חזקה מאד, מלאת עז וגבורה כלפי שוטרים שפוטרו, או כלפי לוחמים שלחמו לחירות המולדת. לצערי הגדול, קיים בבית זה רוב מיכאני, רוב זה מורכב לא מיחידים, הדנים ומצביעים בכל שאלה ובכל בעיה לפי ראות-עינם ולפי מצפונם. (מ. גרובובסקי : איך זה ב"חירות") מה ששייך לסיעת "חירות" זו הוכיחה, שהיא לפעמים מצביעה יחד עם האדון גרובובסקי. אמנם, נצטרך לחיות ודאי הרבה שנים עד שזנכה שהאדון גרובובסקי יצביע יחד עם "חירות". ש, איפוא, הבל. אני יודע מהי הרוח ומהי השיטה האוטומאטית הזאת. בכל זאת, עלי להזהיר

ישיבת כ"ג, י"ג ניסן תש"ט (12 אפריל 1949)

— הארכת החוק לתיקון פקודת עובדי ממשלת א"י (ספיר, רוזנבליט, רוקח, שפרינצק),
נוסח יום העצמאות (שפרינצק), שאילתות ותשובות —

אם דוקא על אלה. אני מבקש את חבר הכנסת רוקח לקרוא את סעיף 3(ב): „כל עובד ממשלה ושוטר ששירותו הופסק על פי הפקודה — בין לפני היכנס חוק זה לתקפו, או אחריו, ובין שהפסקת השירות היתה תוך קיום הוראות הפקודה או לא — רשאי לערער על הפסקת שירותו לפני הוועדה.”

הטופס של כתב־הפיטורין אינו עכשיו ביד, אולם אני כמעט בטוח. הייתי אומר ב־99%, שגם שם דובר על הפסקת השירות. מכיון שזה לשון החוק. על כל פנים, הכוונה דוקא לאלה, וזה יכול להירשם גם בפרוטוקול, אלה ששירותם הופסק כאמור. זה נובע מהחוק. אשר לשאלת חבר הכנסת ספיר. כתבי הפיטורין האלה שנשלחו נותנים שהות של שבועה ימים. אולם עכשיו מחוקקים חוק הקובע הלכה חדשה. לגבי אלה עדיף החוק.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו מצביעים את תיקונו של חבר הכנסת ספיר, שהוועדה לא תהיה מטעם הממשלה, כי אם מטעם הכנסת.

ה צ ב ע ה
התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אין תיקונים אחרים. אני מצביע את החוק במלואו.

ה צ ב ע ה
החוק נתקבל.

י. ספיר (הציונים הכלליים):

יש לי שאלה, שלא ניתנה עליה תשובה בהצעת החוק. לא צויין, מתי צריכה ועדת־העירעורים לדון בעירי עור ומתי היא צריכה לתת את פסק־דינה. באופן כזה יכול אדם, שהגיש עירעור, לקבל את פסק־דינו אחרי שנים.

שר־המשפטים פ. רוזנבליט:
כתוב בחוק „בהקדם האפשרי”.

י. רוקח (הציונים הכלליים):

מה בקשר לאותם הפקידים שקיבלו מכתבים, האם הופסק שירותם? שר־המשפטים אמר, שאין פה שאלה של פיטורים. האם אלה שקיבלו מכתבים, הופסק שירותם?

שר־המשפטים פ. רוזנבליט:
דוקא אלה.

י. ספיר (הציונים הכלליים):

במכתבים אלה נאמר, שעל המפוטר, או זה שהופסק שירותו, להגיש את הערעור תוך שבועה ימים לוועדה. לפי החוק הזה הוא צריך להגיש את הערעור תוך 10 ימים לאחר שהוועדה תמונה. אני מבקש הסברה לכך.

שר־המשפטים פ. רוזנבליט:

לשאלת חבר הכנסת רוקח אני רוצה להגיד שהחוק הזה חל לא גם על אלה שקיבלו את המכתבים, כי

ה. נוסח חוק יום העצמאות

המדינה. יום העצמאות יהיה יום שבתון. ראש־הממשלה מוסמך להורות הוראות בדבר הנפת דגלים, קיום חגיגות־עם ביום העצמאות.”

היו"ר י. שפרינצק:

יו"ר ועדת־הכנסת מבקש להודיע את הנוסח הסופי של חוק יום העצמאות: „הכנסת מכריזה בזה על יום ה' באייר כעל יום העצמאות שיוחג מדי שנה בשנה כחג

ו. שאילתות ותשובות

15. ל"י. הוועדה השנתי הוא — 1. ל"י לחודש במשך 16 שנות שירות. נוסף למשכורת היסודית מקבל עתה השוטר תוספת משפחה, תוספת יוקר וכן הענקות בעד שיכון, מים ומאור, תוספת מקצועית, תוספת בעד ידיעת שפות וכו'. לפיכך המשכורת הכללית של השוטר היא בערך כדלקמן:—

שנה א'	שנה ב'	שנה ט"ז
38.000	44.500	59.500
44.500	49.000	64.000
49.500	52.500	67.500
53.000	56.000	71.000
56.000	59.000	74.000
58.000	61.000	76.000

3) שאלת ההענקת בעד שיכון, מים ומאור נמצאת עדיין בדיון בוועדה מיוחדת שנתמנתה למטרה זו ע"י שר־האוצר, ויש להניח שהסכום שיאושר יהיה גדול מזה הניתן כיום.

חבר הכנסת, מר י. גיל, שואל את שר־המשטרה:

למה אין הממשלה מעלה את משכורת השוטר? המשכורת החדשה הזעומה של 35 ל"י לרווק ו־41 ל"י לנשוי, אינה מאפשרת קיום הוגן לשוטר ומש־פחתו בימי יוקר מאמיר והולך. השוטר, שעליו הוטלה המשימה להגן על החוק והסדר במדינתנו תוך מטירות, יושר ונקיון־כפיים, צריך לקבל דרגת משכורת הגונה שתפרנס אותו ברווח ובלי דאגות פרנסה.

תשובת שר־המשטרה, מר ב. שיטריט:

1) משרד־המשטרה משלם כיום לכל אנשי המש־טרה, עד לדרגת מפקח ראשון, משכורות לפי הרמה החדשה, בהתאם להוראות שר־האוצר על סמך המלצות ועדת־משכורות מיוחדת, שבחנה בעיה זו במשך זמן ממושך.

2) המשכורת היסודית של השוטר המתחיל בשנה הראשונה בלבד היא — 12. ל"י לחודש ובשנה השניה

ז. ברכת יושב-ראש הכנסת לחג-הפסח

היר"ר י. שפרינצק :

חגנו עוד אינו שלם; עוד לא קיימנו במלואה את המצווה של "כל דצריך ייתי ויפסח", עוד לא כל מבקשי הפדות הפזורים בנכר הגיעו אלינו, לא לכולם ניתן להגיע אלינו — לחוג אתנו יחד את חג חירותם. וגם אלו שכבר הגיעו סדויים לציון ברינה — טרם שלמה שמחת חירותם בארץ.

בחג חירותנו המחודש עלינו לשמוח על כל אשר זכינו וגם לדאוג לעבודה הגדולה העומדת עוד לפנינו, למען יהיה חג חירותנו שלם ומלא כהלכתו, כמשפטו וחוקתו, לכל העם — לגר ולתושב גם יחד.

השתא אנו כאן — בני-חורין, אולם משאלתנו היא כי בשנה הבאה יהיו עמנו בני-חורין כל בני העם — פורקי גולה ושותפים לגאולה.

תהיה שמחת החג, אשר זכינו לה, הרת רצון ויכולת לקיים את החג לעתיד לבוא, לא רק כזכר לעבר גדול ומפואר, כי אם גם כאתחלתא לעתיד גדול ומוזהיר — כאתחלתא לגאולת עם-ישראל כולו. ותהא השמחה, ספוגת רצון זה, שרויה בכל בית-ישראל, במדינה, בתפוצות.

את חג הפסח המסורתי — חג העבר האגדי, זכר ליציאתנו משיעבוד לגאולה — נחוג השנה כחג ההווה הגדול, חג כניסתנו לחיי חירות של עם ומדינה.

חגנו השנה מבורך בהרגשה מרוממת, על שזכינו להיות בני דור ההווה, הדור שבו קם צבא בונים ומגינים, אשר בעמלו ובדמו ציווה את החירות, את ההתחדשות לאומה.

מאושרי ההכרה, כי כולנו יד וחלק בכנין ההווה הגדול, נעלה בחג זה שבח והודיה לזכר הראשונים, אשר פרצו את הדרך שבה ילכו גאולים. ובליל סדר-פסח זה נסיף כוס חמישית — כוס ישועות לחיי הבנים, אשר ידעו לקיים ולפאר את רצונם ופעלם של הראשונים.

יהיו הם, הבנים, בונים הנאמנים של המדינה.

ירבו, יצמחו ילדי ישראל על אדמת ישראל ויצמיחו ישועה ועתיד מבטחים לעם.

בפסח זה, הראשון במדינת-ישראל, זכאים אנו כולנו לשמחה גדולה, אולם עלינו גם החובה לדעת ולזכור, כי

הישיבה ננעלה בשעה 13.50.

נספחות

א. הצעת חוק לתיקון פקודת המילואה העממי (מס' 2), תש"ט—1949

תיקון הפקודה

1. בפקודת המילואה העממי, תש"ט—1948, כפי שתוקנה, יבוא אחרי סעיף 3 סעיף זה:

„3א. החוקת אגרות-חוב בידי הממשלה

(א) כדי להסיר ספק נאמר בזה, כי הממשלה רשאית להחזיק כמכ"ז אגרות-חוב ולזכות בעצמה בכל פרס שישתלם על אגרות-חוב שהיא מחזיקה בהן.

(ב) כל עוד לא הוציאה הממשלה את כל אגרות החוב שהיא מורשית להוציא, רואים, לצורך כל

הגרלה וחלוקת סכום הפרסים ופדיון אגרות-חוב לפי פקודה זו, כאילו הוציאה הממשלה ומחזיקה כמכ"ז את שארית אגרות-החוב שלא הוציאה עד מועד ההגרלה.

(ג) הוראות סעיף זה לא ימנעו את הממשלה מהוציא אגרות-חוב שעדיין לא עלו בגורל.

תחילת תוקף

2. תקפו של חוק זה הוא למפרע מיום ו' בניסן תש"ט (5 באפריל 1949).

ב. הצעת חוק יום הקוממיות, תש"ט—1949

דברי הסבר

הצעת-חוק זו קובעת את היום בו הוכרו על עצמי אות המדינה כתג לאומי בשם „יום הקוממיות“ שיוחג מדי שנה בשנה ביום ה' באייר.

סעיף 2 של ההצעה מכון להסדיר עלידי הוראות של ראש-הממשלה את ביטול העבודה ואת הקיום החגיגי של יום הקוממיות.

הכרות ה' באייר כיום הקוממיות

1. הכנסת מכריזה בזה על ה' באייר כעל „יום הקוממיות“ שיוחג מדי שנה בשנה כתג המדינה.

הוראות לקיום החג

2. ראש-הממשלה מוסמך לפרסם הוראות בדבר ביטול עבודה, הנפת דגלים וקיום חגיגות ציבוריות ביום הקוממיות.

ג. חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה), תש"ט—1949 *

פרק ראשון: פירושים.

1. שירות צבאי ושירות חלקי:

(א) שירות צבאי, לצורך חוק זה, הוא —

(1) שירות מלא בצבא-ההגנה לישראל;
(2) כל שירות אחר ששר הבטחון, בהכרזה שתפורסם ברשומות, יכריז עליו כשירות צבאי.
(ב) שירות חלקי, לצורך חוק זה, הוא שירות ששר הבטחון, בהכרזה שתפורסם ברשומות, יכריז עליו כשירות חלקי.

(ג) שירות ששר הבטחון הכריז עליו כשירות צבאי או כשירות חלקי כאמור, רואים אותו כשירות צבאי או כשירות חלקי מיום י"ז בכסלו תש"ח (30 בנובמבר 1947), אלא אם קבע שר הבטחון בהכרזתו שיראו אותו כשירות צבאי או כשירות חלקי מתאריך מאוחר יותר.

2. חייל, חייל משוחרר ונכה מלחמה:

(א) חייל, לצורך חוק זה, הוא אדם בשירות צבאי שהיה בשירות צבאי ביום י"ז בכסלו תש"ח (30 בנובמבר 1947) או שהתגייס אחרי יום זה.

(ב) חייל שהיה בשירות צבאי ביום י"ז בכסלו תש"ח (30 בנובמבר 1947) — רואים אותו יום כיום התגייסותו.

(ג) חייל משוחרר, לצורך חוק זה, הוא מי שהיה חייל ושוחרר מהשירות.

(ד) נכה מלחמה, לצורך חוק זה, הוא חייל משוחרר שבתקופת שירותו הצבאי, או אדם שבהיותו בשירות

חלקי, לקה מצב בריאותו מחמת מחלה או חבלה, באופן שכשרו לעבודה, שהיה מסוגל לה אלמלא לקה, נפגע פגיעה של ממש.

3. מפעל ובעל מפעל:

(א) מפעל, לצורך חוק זה, הוא כל מקום עבודה שהוא, שבו מועסק לפחות עובד אחד, בין שהוא לתכלית רווחים ובין לתכלית אחרת, בין שהוא של המדינה, של רשות מקומית, של מוסד ציבורי או של גוף מאוגד ובין שהוא פרטי.

(ב) בעל מפעל — לגבי חייל או חייל משוחרר — הוא בעל המפעל שבו הועסק החייל או החייל המשוחרר סמוך לפני התגייסותו; ואם עבר המפעל מיד ליד או התמזג עם מפעל אחר או היה לחלק ממפעל אחר, רואים כבעל המפעל את מי שהוא בשעה הגידונה בעל המפעל או מי שהוא בעל המפעל אחרי ההתמזגות או בעל המפעל האחר.

(ג) בעל מפעל — לגבי אדם בשירות חלקי — הוא בעל המפעל שבו הועסק אותו אדם בשעת שירותו החלקי.

4. עובד קבוע:

(א) עובד קבוע במפעל, לצורך חוק זה, הוא —

(1) עובד שהועסק במפעל לפחות ששה חדשים רצוי פים; או
(2) עובד שרואים אותו כעובד קבוע, או כעובד עונתי

* הנוסח שהוגש לכנסת מטעם ועדת-העבודה והוא שונה מזה שנתפרסם ברשומות (הצעות-חוק מס' 3).

מיום הגשת הבקשה, מיד כשקבלת החייל המשוחרר לעבודה כאמור תהיה בגדר אפשרות מעשית.

(ב) אם כתום שנה מיום הגשת הבקשה היה דיון תלוי ועומד לפני ועדת תעסוקה או לפני ועדת ערעור בנוגע לאותה הבקשה, חובת בעל המפעל לקבל את החייל המשוחרר לעבודה כאמור, ועמוד בעינה עד שלושים יום מיום סיום הדיון ; דיון לפני ועדת תעסוקה רואים אותו כתלוי ועומד לפניו, עד שחלפה תקופת הערעור, או — אם הוגש ערעור — עד שניתנה החלטת בערעור או עד שהמערער חזר בו מערעורו.

(ג) הודיע בעל המפעל בכתב לחייל המשוחרר שעליו להתחיל בעבודה ביום שנקבע בבקשה כיום שבו הוא מוכן להתחיל בה, או ביום מאוחר יותר כאמור בסעיף קטן (א), והחייל המשוחרר לא התחיל בעבודה תוך שלושים יום מאותו יום, פוקעת זכותו של החייל המשוחרר להתקבל לעבודה על פי סעיף 6 ; ואולם זכות החייל המשוחרר לא תפקע אם מחלה או כל סיבה מספקת אחרת מנעה ממנו להתחיל בעבודה תוך המועד האמור, ובלבד שהיה מוכן להתחיל בה תוך שלושים יום לאחר שניטלה המניעה.

9. חובת העסקה :

(א) חייל משוחרר שנתקבל לעבודה על פי סעיף 6, חייב בעל המפעל להעסיקו ששה חדשים מיום שנתקבל, או תקופה קצרה מזו כל זמן שהעסקתו היא בגדר אפשרות מעשית —

(1) בעבודה שאינה גרועה לחייל המשוחרר מן העבודה שאליה נתקבל, ובתנאים שאינם גרועים לו מן התנאים שבהם נתקבל ; או
(2) אם העסקתו בעבודה ובתנאים כאמור אינה בגדר אפשרות מעשית — בעבודה הטובה ביותר ובתנאים הטובים ביותר שהם בגדר אפשרות מעשית.
(ב) חייל משוחרר שעל פי סעיף 6 נתקבל לעבודה שונה מן העבודה שבה עבד סמוך לפני התגייסותו, ובתוך ששה חדשים מיום שנתקבל נוצרה אפשרות מעשית להעסיקו בעבודה שבה עבד סמוך לפני התגייסותו, חייב בעל המפעל להעסיקו כך.

(ג) כל זמן שבעל המפעל חייב להעסיק את החייל המשוחרר כאמור, אין הוא רשאי לפטרו אלא בגלל התנהגות רעה חמורה.

(ד) כתום ששה חדשים מהיום שבו נתקבל החייל המשוחרר לעבודה יחולו עליו החוק, הנוהג והתנאים של כל חווה עבודה קיבוצי או אחר החלים על פטורים עובדים במפעל.

10. תור ההחזרה לעבודה :

(א) הוגשו לבעל המפעל אחד כמה בקשות להתקבל לעבודה, ואין זה בגדר אפשרות מעשית לקבל את כל המבקשים בעת ובעונה אחת, תקבע לשכת העבודה את תור קבלתם לעבודה.

(ב) הזכות בידי בעל המפעל, תוך שלושה ימים מהיום שבו הגיעה לידיעתו החלטת לשכת העבודה, לערער עליה בפני ועדת תעסוקה מתוך נמוק שצורך משקי מחייב שינוי החלטת לשכת העבודה. החלטת ועדת התעסוקה היא סופית.

11. גדר אפשרות מעשית :

(א) בבירור השאלה אם דבר הוא בגדר אפשרות מעשית, אין להביא בחשבון אלא —

קבוע, לפי הנהוג במפעל או בקנה התעסוקה שהעובד מועסק בו, או לפי המוסכם בחווה עבודה קיבוצי או אחר, אף אם העובד הועסק במפעל פחות משה חדשים רצופים.

(ב) רציפות בעבודה אין רואים אותה כנפסקת על ידי שהעובד נעדר מעבודה לרגל חופשת לידה, חופשה שנתית, חופשת חגים, או כל חופשה, פגרה או מנוחה אחרת הניתנת בהסכמת נותן העבודה, או לרגל האחד במאי, שביתה, השבחה, תאונה בעבודה או כל הפסקה זמנית או מקרית שחלה בעבודה מחמת סיבות שאין לעובד שליטה עליהן.

12. לשכת העבודה :

לשכת עבודה — לגבי מפעל — היא לשכת העבודה הכללית הנתונה לפיקוח שר העבודה והביטוח העממי, אשר המפעל נמצא בתחום פעולתה.

פרק שני : החזרה לעבודה.

6. חובת ההחזרה לעבודה :

(א) חייל משוחרר שסמוך לפני התגייסותו היה עובד קבוע במפעל, חייב בעל המפעל, בהתאם להוראות פרק זה, —

(1) לקבלו בחזרה לעבודה שבה עבד סמוך לפני התגייסותו בתנאים שאינם גרועים לחייל המשוחרר מן התנאים שבהם היה עובד באותה עבודה אלמלא התגייס ; או

(2) אם קבלתו לעבודה האמורה ובתנאים כאמור אינה בגדר אפשרות מעשית — לקבלו לעבודה הטובה ביותר ובתנאים הטובים ביותר שהם בגדר אפשרות מעשית.

(ב) סעיף זה לא יחול על חייל משוחרר שלפני התגייסותו קיבל מבעל המפעל פיצויי-פטורים. כן לא יחול סעיף זה על חייל משוחרר אשר אחרי התגייסותו קיבל פיצויי-פטורים על פי הסכם בתום-לב עם בעל המפעל.

7. בקשת החזרה :

(א) בקשה להתקבל לעבודה הוגשה לבעל המפעל בכתב — על ידי החייל המשוחרר, או על ידי ארגון העובדים שהוא נמנה עמו, או על ידי ארגון העובדים שעמו נמנה המספר הגדול ביותר של עובדים במפעל — תוך חמשה-עשר יום לפני שחרורו של החייל המשוחרר או תוך שלושים יום מיום שחרורו ; אך אין לפסול בקשה שהגשתה במועדה מנמנה מחמת מחלת החייל המשוחרר או מכל סיבה מספקת אחרת, ובלבד שהוגשה תוך שלושים יום לאחר שניטלה המניעה.

(ב) בבקשה ייקבע יום מסוים, בתוך שלושים יום מיום הגשתה, שבו מוכן החייל המשוחרר להתחיל בעבודה.

(ג) העתק מן הבקשה יישלח ללשכת העבודה וכן לועד העובדים במפעל, אם ישנו.

8. מועד החזרה לעבודה :

(א) בעל המפעל חייב לקבל את החייל המשוחרר לעבודה, כאמור בסעיף 6, ביום שנקבע בבקשה כיום שבו מוכן החייל המשוחרר להתחיל בעבודה, או — אם קבלת החייל המשוחרר לעבודה באותו יום אינה בגדר אפשרות מעשית — בתאריך מאוחר יותר בתוך שנה אחת

- (ג) הזמן הקובע הנא :
 (1) לגבי חייל או חייל משוחרר — סמוך לפני הת-
 גירתו ;
 (2) לגבי אדם בשירות חלקי — שעת שירותו החלקי.

15. חובה לקבל בן-משפחה לעבודה :
 (א) היה אדם בזמן הקובע עובד קבוע במפעל, ומת
 בשירות או היה לנכה מלחמה, חייב בעל המפעל, בהתאם
 להוראות פרק זה, לקבל לעבודה אחד מבני משפחתו של
 אותו אדם, אם אותו בן-משפחה מתאים לעבודה שבה
 עבד אותו אדם בזמן הקובע או לעבודה אחרת הפנויה
 במפעל.

(ב) סעיף זה לא יחול במקרה שהאדם שמת בשירות
 או שהיה לנכה מלחמה קיבל בזמן הקובע פיצויי-פיטורים
 מבעל המפעל. כן לא יחול סעיף זה במקרה שאותו אדם
 או הבאים תחתיו קיבלו אחרי הזמן הקובע פיצויי-פיטורים
 על פי הסכם בתום לב עם בעל המפעל.

16. הבקשה :

(א) בן-משפחה התובע לעצמו זכות להתקבל לעבודה
 במפעל על פי סעיף 15, יגיש בקשה לבעל המפעל, בא-
 צעות לשכת העבודה.

(ב) הבקשה תוגש —

(1) תוך שלושה חדשים מיום קבלת הודעה על המות
 אם המדובר הוא בבן-משפחה של חייל שמת בתקופת
 שירותו הצבאי או באדם שמת בהיותו בשירות חלקי ;

(2) תוך שלושה חדשים מיום המות — אם המדובר
 הוא בבן-משפחה של אדם אחר שמת בשירות ;

(3) תוך שלושה חדשים מיום השחרור — אם המדובר
 הוא בבן-משפחה של נכה מלחמה שהוא חייל
 משוחרר ;

(4) תוך שלושה חדשים מיום תום הטיפול הרפואי
 בנכה המלחמה — אם המדובר הוא בבן-משפחה של
 נכה מלחמה שהיה בשירות חלקי.

(ג) אין לפסול בקשה שהגשתה במועד נמנעה מסיבה
 מספקת, ובלבד שהוגשה תוך שלושים יום לאחר שניסלה
 המניעה.

(ד) בבקשה ייקבע יום מסוים, בתוך שלושים יום
 מיום הגשתה, שבו מוכן המבקש להתחיל בעבודה.

17. סמכות לשכת העבודה :

(א) היו בני משפחה אחדים של אותו אדם תובעים
 לעצמם זכות להתקבל לעבודה במפעל על פי סעיף 15,
 תקבע לשכת העבודה למי מהם תינתן הזכות, ואין עוררים
 על החלטתה.

(ב) בקביעת בן-משפחה אשר לו הזכות, כאמור,
 תתן לשכת העבודה את דעתה על מצבם הכלכלי של כלל
 בני המשפחה.

18. דין בן-משפחה :

בן משפחה אשר לו זכות להתקבל לעבודה במפעל
 על פי סעיף 15, יחולו עליו הסעיפים 8, 9, 10, 11 ו-13,
 בשינויים ובתיאומים לפי הענין, כאילו היה חייל משוחרר
 אשר לו זכות להתקבל לעבודה באותו מפעל על פי
 סעיף 6.

(1) תמורות יסודיות שחלו במפעל, מאז התגייסותו
 של החייל המשוחרר, מחמת נזקים לבנינים או
 לצידו, או מחמת שינויים מהותיים בתהליכי הייצור,
 או מחמת צמצום ניכר, לא עונתי ואף לא ארעי, שחל
 בהיקף העבודה ;

(2) מחלה או מום שהחייל המשוחרר לקה בהם מאז
 התגייסותו והפחיתו במידה של ממש את כשרו לעבוד.

(ב) יש לראות קבלת חייל משוחרר לעבודה או
 העסקתו כדבר שהוא בגדר אפשרות מעשית, אף אם
 קבלת החייל המשוחרר או העסקתו לא תתכן אלא אם
 כן עובד שהתחיל לעבוד במפעל אחרי התגייסותו של
 החייל המשוחרר יפנה את מקומו לחייל המשוחרר. הוא
 הדין — אף אם לרגל צמצום בהיקף העבודה במפעל
 שחל לאחר התגייסותו של החייל המשוחרר לא תתכן
 קבלת החייל המשוחרר או העסקתו, אלא אם כן עובד,
 שזכויותיו על פי חוקת התור של לשכת העבודה פחותות
 מזכויותיו של החייל המשוחרר, יפנה את מקומו לחייל
 המשוחרר.

(ג) כל אימת שתתעורר השאלה אם דבר הוא בגדר
 אפשרות מעשית, על בעל המפעל הראיה שהדבר אינו
 בגדר אפשרות מעשית.

12. זכויות ותק :

חייל משוחרר שעל פי סעיף 6 נתקבל לעבודה
 במפעל שבו נהוגות לעובד, או למי שהיה עובד, זכויות
 התלויות בוותק בעבודה, בין בתוקף החוק או על פי הנוהג
 או מכוח חוזה עבודה קיבוצי או אחר, ובין באופן אחר—
 דינה של התקופה שבין התגייסותו ובין קבלתו לעבודה
 כאמור כדין תקופת עבודה במפעל לצורך חישוב הוותק
 בעבודה.

13. דין חייל משוחרר שנתקבל שלא על
 פי בקשה :

חייל משוחרר שסמוך לפני התגייסותו היה עובד
 קבוע במפעל, ולאחר שחרורו התחיל לעבוד בו שלא על
 פי בקשה לפי סעיף 7, דינו כדין חייל משוחרר שנתקבל
 לעבודה על פי בקשה כאמור.

פרק שלישי : זכות עבודה לבני משפחת

חיילים נפטרים ונכי מלחמה.

14. סירושים :

(א) ואלה בני משפחתו של אדם שעליהם חל פרק
 זה :

(1) אשה או בעל ;
 (2) בנים ובנות, ובנים ובנות חורגים, שבזמן הקובע
 היה מחסורם עליו ;

(3) הורים, שבזמן הקובע היתה על האדם לפחות
 מחצית מחסורם או שעלו ארצה אחרי הזמן הקובע.

(ב) ואלה בני אדם שמתו בשירות, לצורך פרק זה :

(1) חייל שמת בתקופת שירותו הצבאי ;
 (2) חייל משוחרר שמת תוך שנה אחת מיום שחרורו
 מחמת מחלה שלקה בה או שהחמירה, או מחמת חבלה
 שנחבל, בתקופת שירותו הצבאי ;

(3) אדם שמת בהיותו בשירות חלקי ;
 (4) אדם שמת תוך שנה אחת מיום היותו בשירות
 חלקי, מחמת מחלה שלקה בה או שהחמירה, או
 מחמת חבלה שנחבל, בהיותו בשירות החלקי.

פרק רביעי: זכות חייל משוחרר שהיה עובד זמני.

19. זכות קדימה :

(א) חייל משוחרר שסמוך לפני התגייסותו היה עובד זמני במפעל, תהיה לו, תוך שנה אחת מיום שחרורו, זכות קדימה לקבלת עבודה באותו מפעל.

(ב) עובד זמני במפעל, פירושו, לצורך סעיף זה — מי שאיננו עובד קבוע בו ושהועסק בו לפחות ארבעה שבועות רצופים ; ורציפות בעבודה אין רואים אותה כנפסקת על ידי שהעובד נעדר מעבודה במקרים המפורטים בסעיף 4 (ב).

פרק חמישי: מנגנון ביצוע.

20. ועדות תעסוקה :

(א) שר הבטחון ימנה ועדות תעסוקה לצורך חוק זה.

(ב) ועדת תעסוקה יכולה להיות כללית, או מיוחדת לשטח מסוים או לענף תעסוקה מסוים.

(ג) כל ועדת תעסוקה תהיה של שלושה חברים שאחד מהם יתמנה כיושב ראש הוועדה, אחד יתמנה מתוך מועמדים שיועצו על ידי ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה, ואחד יתמנה מתוך מועמדים שיועצו על ידי ארגוני נותני עבודה רפרזנטטיביים במדינה.

(ד) הודעה על מינוי ועדת תעסוקה ועל כתבתה תפורסם ברשומות.

21. סמכויות ועדת התעסוקה :

(א) אדם הטוען שחוק זה מקנה לו זכויות ושזכויותיו אלה מקופחות (הנקרא להלן "תובע"), רשאי תוך זמן המתקבל על הדעת לפנות לוועדת התעסוקה בבקשה שתפסוק בכל ענין הנוגע לזכויותיו האמורות.

(ב) ועדת התעסוקה צריכה, ככל האפשר, לדון ולפסוק בכל בקשה תוך חמשה עשר יום מיום הגשתה.

(ג) מצאה ועדת התעסוקה שבעל מפעל לא קיים חובה המוטלת עליו כלפי התובע לפי חוק זה, תוכל ועדת התעסוקה לצוות על אותו בעל מפעל (הנקרא להלן "הנתבע") אחד משני הצווים הבאים, או את שני הצווים כאחד, או אחד משני הצווים, לפי ברירתו :

(1) צו לקבל את התובע לעבודה, בתנאים, בזמן ובמקום שתקבע ועדת התעסוקה ;

(2) צו לשלם לתובע סכום, שייקבע בצו, כפיצויים על הפסד שנגרם לתובע מחמת שהנתבע לא קיים חובה המוטלת עליו כלפי התובע על פי חוק זה ; סכום הפיצויים יהיה שווה לשכר שהתובע היה מקבל, לדעת ועדת התעסוקה, אילו קיים הנתבע את חובתו והיה מעסיק את התובע כל התקופה שבה חייב היה הנתבע להעסיקו.

22. ועדות ערעור :

(א) לצורך שמיעת ערעורים על החלטות ועל צווים של ועדות התעסוקה יוקמו ועדות ערעור שיתמנו על ידי שר הבטחון.

(ב) ועדת ערעור יכולה להיות כללית, או מיוחדת לשטח מסוים או לענף תעסוקה מסוים.

(ג) כל ועדת ערעור תהיה של שלושה חברים שיתמנו כדרך שמתמנים חברי ועדת תעסוקה ; אלא שהיושב ראש של ועדת ערעור יהיה שופט בית משפט מחוזי שיתמנה לפי המלצת שר המשפטים.

(ד) הודעה על מינוי ועדת ערעור ועל כתבתה תפורסם ברשומות.

23. זכות ערעור :

(א) על כל החלטה ועל כל צו של ועדת תעסוקה אפשר לערער בפני ועדת ערעור תוך עשרה ימים מיום מסירת הודעה על ההחלטה או הצו לתובע ולנתבע.

(ב) זכות הערעור ניתנת :

(1) לתובע ;

(2) לנתבע ;

(3) לארגון העובדים שהתובע נמנה עמו ;

(4) לארגון העובדים שעמו נמנה המספר הגדול ביותר של עובדים במפעל של הנתבע ;

(5) לארגון נותני העבודה שהנתבע נמנה עמו.

(ג) אין להתחיל בדיון בפני ועדת ערעור לפני תום תקופת הערעור, ואם הוגשו בענין אחד יותר מערעור אחד, יאוחדו כל הערעורים הנוגעים לאותו ענין וישמעו כאחד.

(ד) ועדת ערעור צריכה, ככל האפשר, לדון ולפסוק בכל ערעור תוך חמשה עשר יום מתום תקופת הערעור.

24. סמכויות ועדת ערעור :

ועדת ערעור רשאית לדחות את הערעור, או לבטל את ההחלטה או את הצו שעליו מערערים ולהחליט כל החלטה ולתת כל צו שוועדת תעסוקה מוסמכת להם.

25. יועצים :

(א) שר העבודה והביטוח העממי רשאי למנות יועץ לכל ועדת תעסוקה ולכל ועדת ערעור.

(ב) הודעה על כל מינוי על פי סעיף זה תפורסם ברשומות.

(ג) נתמנה יועץ לוועדת תעסוקה או לוועדת ערעור, יודיע יושב ראש הוועדה ליועץ בעוד זמן על המועד של כל דיון בפני הוועדה.

(ד) היועץ רשאי להשתתף בכל דיוני הוועדה בזכות דעה מיעצת.

26. סמכויות עזר :

(א) לוועדת תעסוקה ולוועדת ערעור סמכויות כסמכויות יותיה של ועדת חקירה, שנתמנה לפי פקודת ועדות החקירה, ושהוענקו לה כל הסמכויות שניתן להעניק לוועדת חקירה כזאת על פי סעיף 5 לפקודה האמורה.

(ב) ועדות תעסוקה וועדות ערעור לא יהיו קשורות בדקדוקי דיון ובדיני ראיה, אלא יפעלו בדרך שתיראה להן המועילה ביותר לשם בירור השאלות השנויות במחלוקת.

(ג) כל ועדת תעסוקה וכל ועדת ערעור מחליטה את החלטותיה ברוב דעות.

(ד) כל ועדת תעסוקה וכל ועדת ערעור תקבע את סדרי דיוניה ועבודתה ככל שלא נקבעו בחוק זה ובתקנות שיוחקנו על פיו.

27. עבירה על צו תעסוקה :

(א) מי שנצטווה על ידי ועדת תעסוקה או על ידי ועדת ערעור (הנקרא בסעיף זה "נותן עבודה") לקבל אדם (הנקרא בסעיף זה "עובד") לעבודה בתאריך, בתנאים ובעבודה מסויימים, ולא קיים את הצו —

(1) חייב לשלם לעובד פיצויים על ההפסד שנגרם לעובד מחמת אי-קיום הצו ; סכום הפיצויים יהיה שווה לשכר שהעובד היה מקבל אילו קיים נותן העבודה את הצו והיה מעסיק את העובד כל התקופה שבה היה חייב להעסיקו ; וכן —

(2) אשם בעבירה ודינו — קנס עד מאתיים וחמישים לירות ישראליות.

(ב) מגיעים לעובד פיצויים על פי סעיף קטן (א)(1), רשאי העובד לתבעם מאת נותן העבודה בדרך תביעה אזרחית רגילה.

(ג) במשפט שבו נאשם אדם בעבירה על פי סעיף קטן(א)(2), הוכות בידי העובד לטעון, לקרוא לעדים ולחקור עדים ; ובצאת הנאשם חייב בדין, רשאי בית המשפט, לפי בקשת העובד, לחייב את הנאשם, נוסף על כל קנס שיטיל עליו, לשלם לעובד את הפיצויים המגיעים לו על פי סעיף(א)(1), והחלטה כזאת של בית המשפט דינה, בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק דין סופי של בית משפט מוסמך.

(ד) אין לתבוע אדם לדין אזרחי או לדין פלילי לפי סעיף זה על אי-קיום צו של ועדת תעסוקה, אלא לאחר שחלפה תקופת הערעור על הצו, או — אם הוגש ערעור — לאחר שנתנה החלטה בערעור או לאחר שהמערער חזר בו מערעורו.

28. הוצאה לפועל של צו תשום :

(א) נתנה ועדת תעסוקה או ועדת ערעור צו המחייב אדם לשלם לאחר סכום כפיצויים, הריהו סופי מיד לאחר שנרשם על ידי שר הבטחון בפנקס מיוחד למטרה זו, ודין הצו, בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק דין סופי של בית משפט מוסמך.

(ב) הורעה על רישום צו בפנקס כאמור תישלח לצדדים.

(ג) שר הבטחון לא ירשום צו של ועדת תעסוקה בפנקס כאמור אלא לאחר שחלף המועד להגשת ערעור על הצו, או — אם הוגש ערעור — לאחר שניתנה החלטה בערעור או לאחר שהמערער חזר בו מערעורו.

29. דין המוחזר לעבודה על פי צו :

חובע, שנתקבל לעבודה בתוקף צו שניתן על ידי ועדת תעסוקה או על ידי ועדת ערעור, דינו כאילו נתן קבל לעבודה בהתאם להוראות חוק זה החלות עליו.

30. סמכות בית משפט :

לא ייתבע אדם לדין בבית משפט, בין אזרחי ובין פלילי, בקשר לכל חובה שחוק זה מטיל עליו, מלבד במקרים שהדבר הורשה במפורש בחוק זה או בתקנות שיוחקו על פיו.

פרק ששי : נכי מלחמה וזכויות קדימה לעבודה.

31. תקנות בדבר נכי מלחמה :

שר הבטחון רשאי, בהסכמת שר העבודה והביטוח העממי, להתקין תקנות, ובהן :

(א) להטיל חובה על נותני עבודה, או על סוגים מסויימים של נותני עבודה, להעסיק נכי מלחמה במכסה או במספר שיקבע בתקנות ;

(ב) לייחד סוגי עבודות במפעלים או התעסקויות מסויימות לנכי מלחמה ;

(ג) לקבוע את סדרי קבלת נכי מלחמה לעבודה ואת תנאי העסקתם ;

(ד) לקבוע את הנוהל ואת התנאים בדבר רישום נכי מלחמה ואת דרכי קביעת התאמתם לעבודה ;

(ה) לכוון רשויות מוסמכות לטיפול בעניני העסקת נכי מלחמה ולקבוע את סמכויותיהן.

32. צווים בדבר נכי מלחמה :

שר הבטחון רשאי, מדי פעם בפעם, בצו כללי או מיוחד, לחייב נותני עבודה, או סוגים מסויימים של נותני עבודה, להעסיק נכי מלחמה, במכסה או במספר שיקבע בצו.

33. תקנות בדבר זכות קדימה לעבודה :
שר הבטחון רשאי, בהסכמת שר העבודה והביטוח העממי, ולאחר התייעצות עם מרכז לשכות העבודה הכ"ליות, להתקין תקנות, ובהן :

(א) לקבוע כי לאחד מבני המשפחה של חייל תהיה, בתקופת שירותו הצבאי של החייל, זכות קדימה לקבלת עבודה במפעל שבו הועסק החייל סמוך לפני התגייסותו ;

(ב) לקבוע כי לחיילים משוחררים תהיה זכות קדימה לקבלת עבודה ;

(ג) להורות הוראות בדבר דרכי הפעלת זכויות הקדימה האמורות.

34. תחולת פרקים מסויימים :

הוראות הפרקים השני, השלישי, הרביעי והחמישי לא יחולו על תקנות שיוחקו ועל צווים שיינתנו לפי פרק זה ; אך משמעות המונח "בן משפחה" בפרק זה היא כמשמעותו בסעיף 14.

פרק שביעי : הוראות שונות.

35. זכות קדימה בתביעה כפשיטת רגל :

(א) בין החובות שלפי סעיף 33 לפקודת פשיטת הרגל, 1936, סילוקם קודם לכל יתר החובות של פושט רגל, יכלול כל סכום שפושט הרגל נצטווה על פי חוק זה לשלמו כפיצויים בגלל מעשה או אי-מעשה שאירע לפני שניתן נגדו הצו לקבלת נכסים, ואפילו ניתן צו השילום אחרי הצו לקבלת נכסים.

(ב) בין החובות שלפי החוק סילוקם קודם לכל יתר החובות בפירוקה של חברה, אגודה שיתופית או גוף משפטי אחר, יכלול כל סכום שהחברה, האגודה השיתופית או הגוף המשפטי האחר, נצטוו על פי חוק זה לשלמו כפיצויים בגלל מעשה או אי-מעשה שאירע לפני התחלת הפירוק, ואפילו ניתן צו השילום אחרי התחלת הפירוק.

(ג) נתמנה מקבל נכסים מטעם בעלי אגרות-חוב של חברה המבטחות בשיעבוד רובץ, או שבעלי אגרות-חוב או באי-כוחם תפסו רכוש של חברה הנתון בשיעבוד, יכלול בין החובות שלפי סעיף 134 לפקודת החברות — סילוקם קודם לכל תביעה לסילוק הקרן והרביית של אגרות-החוב, כל סכום שהחברה נצטוותה על פי חוק זה

(ב) לא שילם החייל את התשלומים במשך התקופה הנזכרת בסעיף קטן(א), לא יגרע הדבר מחובתו של בעל המפעל לשלם את התשלומים שהוא חייב בהם ; אך החייל יהיה חייב לשלם אחרי שחרורו את תשלומיו, או את יתרתם שלא שולמה, תוך תקופה גדולה פי שלושה מתי קופת שירותו הצבאי, ובעל המפעל יהיה רשאי לשלם את תשלומיו המקבילים בעת ובעונה אחת עם תשלומי החייל.

(ג) כל סכום שבעל המפעל או החייל חייב לשלם לקופה, דינו לכל דבר כדין תשלום המגיע כחוק לקופה.

(ד) התגייס בעל מפעל לשירות צבאי, והמפעל הפסיק את פעולתו במשך תקופת שירותו הצבאי או חלק ממנה, לא יחול סעיף זה על המפעל ועובדיו לגבי התקופה שבה הפסיק המפעל את פעולתו כאמור.

לשלמו כפיצויים בגלל מעשה או אי-מעשה שאירע לפני תאריך מינוי מקבל הנכסים או לפני תאריך תפיסת הרכוש כאמור, ואפילו ניתן צו השילום אחרי התאריך האמור.

36. הפרשות לקופות תגמולים וכו' :

(א) חייל שסמוך לפני התגייסותו היה עובד במפעל, ובעל המפעל ועובדיו, או בעל המפעל בלבד, נהגו לשלם תשלומים לקופת תגמולים או לקופת פנסיה או לקופה או לקרן כיוצא באלה (הנקראת בסעיף זה "קופה"), יהיו בעל המפעל והחייל, או בעל המפעל בלבד, הכל לפי הענין, חייבים במשך התקופה שמיום התגייסותו של החייל ועד לקבלתו לעבודה במפעל על פי חוק זה, או — אם אין הוא מתקבל לעבודה על פי חוק זה — עד יום שחרורו — לשלם תשלומים לקופה בשיעורים שנהגו לשלם לפני התגייסותו של החייל ; ואין האמור בסעיף זה פוגע בהוראות סעיף 12.

מילואים ותיקוני-טעויות.

בתוכה חוקת-שיפוט, שמטרתה היתה — שמירה על המשמעת והחוקה, "צ"ל — " — — — שמירה על המשמעת וחיווקה".

עמ' 330 — בפסקה "ועדת חוקה, חוק ומשפט": במקום "בר"ב-האי דוד — מפ"ם", "צ"ל — "בר"ב האי דוד — מפא"י".

חוברת ה'

עמ' 264 — בפסקה "ועדת חוקה, חוק ומשפט": במקום "בר"ב-האי דוד — מפ"ם", "צ"ל — "בר"ב-האי דוד — מפא"י".

חוברת ו'

עמ' 320 — דברי ז. אהרונוביץ :

פסקה 2 : במקום "ויהי בימי ההגנה, עובדה